

به‌شی خوارده‌مه‌نی (الأطعمة) ئه‌و خواردنانه‌ی که حه‌رامه (الأطعمة المحرمة)

بنه‌ره‌ت (الأصل) له هه‌موو خواردنی‌کدا حه‌لال بوونه ، که‌واته هه‌یج خواردنی‌ک حه‌رام نی‌یه مه‌گه‌ر ئه‌و خواردنانه‌ی خوای گه‌وره و پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی حه‌رامیان کردیبت ، وه ئه‌وه‌یشی ئی بی‌ده‌نگ بوونه حه‌لاله (۱۱۱) خوای

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی خوای گه‌وره له سوره‌تی (البقرة : 168) که ده‌فه‌رموویت : ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ كُلُوا مِمَّا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا﴾ واته : ئه‌ی خه‌لکینه ئه‌وه‌ی وا له‌زه‌ویدا پاک و حه‌لاله بیخون) وه‌هه‌روه‌ها له سوره‌تی (الأعراف : 31-32) دا که ده‌فه‌رمووی : ﴿وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ ، قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ﴾ واته : وه بخون و بخونه‌وه و ئیسراف و زیاده‌ره‌وی مه‌که‌ن ، چونکه خوای گه‌وره موسریفانی خوش ناویت ، بلی زینه‌تی خوا که بو بنده‌کانی به‌دیته‌ناوه به‌پاک و جوانی کئی حه‌رامی کردوه . وه له سوره‌تی (الأنعام : 145) دا ده‌فه‌رمووی : ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيْمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ﴾ واته : بلی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌وه‌یدا که بو من هاتوه هه‌یج نابینم حه‌رام کرا بی‌ت له‌سه‌ر هه‌یج که‌سیک که بیخوات ، مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی خوای گه‌وره له قورئاندا و پیغه‌مبه‌ری خوایش (ﷺ) له فه‌رمووده‌دا حه‌رامیان کردیبت .

وه له خووه حه‌رام کردنی شتی‌ک درۆ و تاوانیکی زۆر گه‌وره‌یه ، خوای گه‌وره له سوره‌تی (یونس : 59-60) دا ده‌فه‌رمووی : ﴿قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ آللهُ أَذَنُ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ﴾ واته : بلی ئه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) ئایا چی ده‌بینن له‌و پوزیه که خوای گه‌وره بو‌ی دابه‌زاندن ، هه‌ندیکیان لئی حه‌رام کردو هه‌ندیکیشی حه‌لال ، بلی

گه‌وره له قورنان دا ئه‌وه‌ی حهرامی کردوه به‌جوانی روونی کردووه‌توه له

ئه‌ری خوا پوخسه‌تی پیدان یان به‌ناوی خواوه درۆده‌که‌ن ئایا ئه‌وانه ئه‌بێ له‌باره‌ی سزادانی پۆزی قیامه‌ته‌وه بیر وگومانیان چۆن بی‌ت ، وه‌له سوره‌تی (النحل : 116-117) دا که ده‌فه‌موویت : ﴿وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمُ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لَتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ ، إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ﴾ واته : وه له‌به‌ر درۆیه‌که که به‌زوباتتان دا دیت مه‌لین ئه‌مه‌هه‌ لاله و ئه‌مه‌هه‌ حهرامه تا به‌ده‌م خواوه درۆ بکه‌ن ، به‌پاستی ئه‌وانه‌ی به‌ده‌م خواوه درۆ ده‌که‌ن هه‌رگیز سه‌رفرزا نابن رابواردنیکی که‌م له دوونیادا وه سزایه‌کی زۆر به‌ئازاریان بۆ هه‌یه له دوا پۆژدا .

وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی : (سَعْدُ بْنُ أَبِي وَقَّاصٍ) (خوای لی رازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((إِنَّ أَعْظَمَ الْمُسْلِمِينَ فِي الْمُسْلِمِينَ جُرْمًا مَنْ سَأَلَ عَنْ شَيْءٍ لَمْ يُحْرَمْ عَلَى النَّاسِ فَحَرَّمَ مِنْ أَجْلِ مَسْأَلَتِهِ)) واته : له‌هه‌موو موسلمانیک تاوان بارتر به‌رامبه‌ر به‌موسولمانان ئه‌وه‌که‌سه‌یه که‌پرسیار له‌شتیک بکات که‌هه‌رام نه‌که‌رابی‌ت جا به‌هۆی پرسیاره‌که‌ی ئه‌وه‌وه‌هه‌رام بکری‌ت [رواه البخاري (6859) البغا) (ومسلم) 2358/1831/4] .

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو دَرْدَاءٍ) (خوای لی رازی بی‌ت) . که‌واپیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((مَا أَحَلَّ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَهُوَ حَلَالٌ وَمَا حَرَّمَ فَهُوَ حَرَامٌ وَمَا سَكَتَ عَنْهُ فَهُوَ عَفْوٌ فَأَقْبِلُوا مِنَ اللَّهِ عَافِيَتَهُ ، فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُنْ لِيُنْسِيَ شَيْئًا وَتَلَا ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾ ((مریم : 64) واته : ئه‌وه‌ی خوا هه‌لالی کردبی‌ت له‌کتیبه‌که‌یدا ئه‌وه‌هه‌لاله وه ئه‌وه‌یش هه‌رامی کردبی‌ت ئه‌وه‌هه‌رامه وه ئه‌وه‌یشی لی‌ی بی‌ده‌نگ بو‌بی‌ت ئه‌وه‌ لی‌بوردنه ده‌لی‌بوردنی خوا وه‌ریگرن ، چونکه خوای گه‌وره شتی له‌یاد ناچیت پاشان ئه‌مه‌ ئایه‌ته‌ی سوره‌تی (مریم : 64) ی خوینده‌وه ﴿وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا﴾ [رواه الحاكم في المستدرک ((375/2)) وقال صحيح الاسناد ولم يخرجاه ووافقه ذهبى وأخرجه البزار في كشف الأستار (2855/325/3) وقال سننه صالح وقال الهيتمي في المجمع (171/10) ورواه البزار والطبراني في الكبير وإسناده حسن ورجاله موثوقون وحسنه الالباني في غايه المرام رقم (2)] .

سوره‌تی (المائدة: 3، 96) (۳۳) و (الأنعام: 121، 145) (۳۳) و (الاعراف: 157) (۳۳) وه‌له فه‌رمووده‌ی راست (صحیح) ی پیغه‌مبهریشدا هاتوه :

(۳۳) خوی گه‌وره له سوره‌تی (المائدة: 3) دا ده‌فهرموئ: ﴿حُرِّمَتْ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةُ وَالِدًا وَلَحْمُ الْخَنزِيرِ وَمَا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةُ وَالْمَوْقُوذَةُ وَالْمُتَرَدِّيَةُ وَالنَّطِيحَةُ وَمَا أَكَلَ السَّبُعُ إِلَّا مَا ذَكَّيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصُبِ وَأَنْ تَسْتَقْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكَُمْ فِسْقٌ﴾ واته : حهرام کراوه له‌سه‌رتان مرداره‌وه‌بوو و خوین و گوشتی به‌راز وه‌وه‌ی به‌ناوی که‌سیکی‌تر جگه‌له‌خوا سهرده‌بپردیته وه‌ نازله‌لی خنکاو وه‌وه‌ی به‌لیدان مردوبیته وه‌وه‌ی له‌به‌رزاییه‌وه‌که‌وتبیته‌خواره‌وه‌و مردبئ، وه‌وه‌ی که‌ نازله‌لیکی‌تر شاخی لی دابیته و مردبیته وه‌وه‌ی درنده‌لی خواردیته (به‌رمایه‌ی درنده) مه‌گه‌ر وه‌وه‌ی پیش مردنی سه‌رتان بری بیته، وه‌وه‌ی نازله‌لی که‌له‌سه‌ر بت -غیری خوا- که‌خه‌لکی ده‌بیه‌پرستن سه‌رپرابیته وه‌وه‌وانه‌ی به‌دارتیر به‌ش کرابن‌نه‌مانه‌هموی‌لادانه‌له‌ریگای خوا له‌سنووری خوا ده‌رچوونه . وه‌له‌همان سوره‌تدا له‌نایه‌تی (96) دا ده‌فهرموئ: ﴿أَحَلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَ لِلسَّيَّارَةِ وَ حُرْمَ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرْمًا وَ اتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ﴾ واته : حه‌لال کراوه بو ئیوه نیجیری ده‌ریا و خواردنی تاوه‌کو ئیوه و موسافیران که‌لکی لی وه‌ریگن، به‌لام تا له‌نیحرام دان نیجیری وشکانیتان له‌سه‌ر حهرامه ...

(۳۳) خوی گه‌وره له سوره‌تی (الانعام: 121) دا ده‌فهرموئ: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ﴾ واته : وه‌له‌وه‌مه‌خون که‌ناوی خوی له‌سه‌ر نه‌براهه‌چونکه‌گوناح و تاوانه .

وه‌هر له‌همان سوره‌ت دا له‌نایه‌تی (145) دا ده‌فهرموئ: ﴿قُلْ لَا أَجِدُ فِيْمَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحْرَمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ الْخَنزِيرِ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَ لَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ واته : ئه‌ی پیغه‌مبهر (ﷺ) بلئ له‌وه‌ی وا بوئن هاتوه‌هیچ نابینم حهرام بیته، بو که‌سیک خوراکیک بخوات مه‌گه‌ر وه‌وه‌ی مرداره‌وه‌بیته یا خوین بیته که‌له‌لاشه‌ی نازله‌له‌که‌وه‌برزیته‌ده‌روه‌یاگوشتی به‌راز، چونکه‌به‌راستی وه‌وه‌پیسسه‌یان له‌ریگای

هه‌ر پارچه‌یه‌ک له ئازهلێ زیندو ببردیت به مردو ده‌ژمی‌ریت (۳۳۳) وه
 مردووی ماسی و کولله له مردار و بوو جیا ده‌کریته‌وه وه جگه‌رو
 سپیش له خوین (۳۳۳)
 وه‌هه‌ر به فه‌رمووده‌یش هه‌رام کراوه : گوشتی گۆی دریژی مالی (۳۳۳) وه
 هه‌موو درنده‌یه‌کی که‌لپ دار (۳۳۳) وه هه‌موو بالنده‌یه‌کی چنچروک (چنروک)

خراپه و گوناها له کاتی سه‌رپینی ئازهلێک دا ناوی که‌سیکی‌تر جگه‌له خوای گه‌وره‌ی
 له‌سه‌ر برابیت ، جا ئه‌گه‌ریه‌کئ ناچار بیت (ویرسیتی زوری پیی بینئ) به‌بی زولم و
 له‌سنور ده‌رچوون ئه‌وه تاوانی له‌سه‌ر نی‌یه ئه‌گه‌ر له‌وه‌هه‌رامانه‌یش بخوات به‌راستی
 خوای په‌روه‌دگارت لی‌بوره‌وه به‌به‌زه‌یه .

(۳۳۳) خوای گه‌وره له سوره‌تی (الاعراف: 157) دا ده‌فه‌رموی : ﴿وَيَحِلُّ لَهُمُ
 الطَّيِّبَاتُ وَيُحْرَمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثُ﴾ واته : خوای گه‌وره له وه‌سفی پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ)
 ده‌فه‌رموی : وه‌شتی پاکیان بو‌ه‌لال ده‌کات وه‌شتی پیسیان له‌سه‌ر هه‌رام ده‌کات .
 که‌وابوو هه‌موو پاکیک هه‌لاله و هه‌موو پیسیک هه‌رامه . به‌لام بو‌زانینی چی پاکه و چی
 پیسه ئه‌وه ته‌ماشای (پ 378) بکه که له‌مه‌و پاش دیت .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (أَبُو وَقْدٍ اللَّيْثِيُّ) (خوای لی‌پازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا
 : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((مَا قُطِعَ مِنَ الْبَهِيمَةِ وَهِيَ حَيَّةٌ فَهِيَ مَيْتَةٌ)) واته :
 هه‌ر پارچه‌یه‌ک له ئازهلێ ببردیت به‌زیندویی ئه‌وه مرداره‌وه‌بووه [رواه ابوداود
 (3/رقم/2858) وابن ماجه (2/3216/1072) وهو حديث صحيح برواه صحيح ابن ماجه (2606) وصحيح أبي
 داود (2546)] .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوای لی‌پازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا
 (ﷺ) فه‌رموی : ((أُحِلَّ لَنَا مَيْتَتَانِ وَدَمَانٍ . أَمَّا الْمَيْتَتَانِ فَالْحُوتُ وَالْجَرَادُ أَمَّا
 الدَّمَانِ فَالْكَبِدُ وَالطَّحَالُ)) واته : دوو مرداره‌وه بوو و دوو خوینمان بو‌ه‌لال کراوه :
 دوو مرداره‌وه‌بووه‌که ماسی و کولله وه دوو خوینه‌که‌یش جه‌رگ (جگه‌ر) و سپله [رواه احمد
 (97/2) وابن ماجه (2/3314/1102) والحاكم والبيهقي (257/9) وهو حديث صحيح برواه السلسله
 الصحيحه (1118) وصحيح ابن ماجه (2679)] .

(□□□) له بهر فەرمووده‌که‌ی (أَسُّ بْنُ مَالِكٍ) (خوای لى پازى بیټ) که‌وا پیاویک هات بۆلای پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) - له پۆزى (حَبَّيْر) دا وه‌ک له فەرمووده‌ی تردا هاتووه - ووتى : گۆی دريژه‌کان خوریان ، پاشان پیاویک هات بۆلای و ووتى : گۆی دريژه‌کان خوریان ، پاشان یه‌کێک هات بۆلای و ووتى : گۆی دريژه‌کان خوریان ، پاشان که‌سیک هات بۆلای و ووتى : گۆی دريژه‌کان ته‌واو کران ، جا پیغه‌مبه‌ری خوا فەرمانی کرد که‌وا بانگ ده‌ریک بانگ بدات له‌نیو خه‌لک دا ((إِنَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يَنْهَاكُم عَنْ لُحُومِ الْحُمُرِ الْأَهْلِيَّةِ فَإِنَّهَا رِجْسٌ ، فَأُكْفِنَتِ الْقُدُورُ وَأَنَّهَا لَتَفُورُ بِاللَّحْمِ)) واته : به‌پاستی خواو پیغه‌مبه‌ره‌که‌ی قه‌ده‌غەتان لى ده‌که‌ن له گوشتی گۆی دريژى مالى چونکه به‌پاستی پیسه .

(□□□) له بهر فەرمووده‌که‌ی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لى پازى بیټ) که‌وا فەرمووی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) قه‌ده‌غە‌ی کردووه له هه‌موو درنده‌یه‌کی که‌لپ دار وه له‌هه‌موو بالنده‌یه‌کی چنړوک دار [رواه مسلم (3/534/1934) وابوداود (10/277/3785) والنسائی (7/206) بزیاده (نه‌ی یوم خیب)] .

تیبینی :

درنده‌ی که‌لپ دار وه‌ک گورگ و شیر و پلنگ و سه‌گ ... به‌لام ئیمامی (الشَّافِعِي) ده‌فه‌رموی : پړوی و که‌متیار هه‌لآله چونکه درنده نی‌یه ، و (أَبُو حَنِيفَةَ) ده‌فه‌رموی : هه‌رامه وه‌ک ئه‌وانی‌تر ، چونکه که‌لپی هه‌یه و درنده‌یشه ، به‌لام ئه‌وه‌ی پاست بیټ که‌متیار هه‌لآله هه‌ندیک له زانایان ووتویانه هه‌موو ددانه‌کانی (دگانه‌کانی) یه‌ک ئیسقانه وه‌کو لانالی ئه‌سپ . ئه‌مه ووتی (إِبْنُ أَرْسَلَانَ) ه له (شرح السنن) دا .

به‌لام ئیمه ده‌لین با که‌لپه‌یشی هه‌بیټ ، ئه‌وه ئیمه فەرمووده‌ی ترمان هه‌یه که‌وا که‌متیار ده‌رده‌کات و جیای ده‌کاته‌وه له (عموم)ی ئه‌وه قه‌ده‌غە کردنه که‌له درنده‌ی که‌لپ دار کراوه ، ئه‌ویش فەرمووده‌که‌ی (جَابِر) ه (خوای لى پازى بیټ) که‌وا پرسپاری لى کرا ((ئایه که‌متیار نیچیره؟ فەرمووی : به‌لئ جا پرسپارکه‌ره‌که ووتی : بیخۆم؟ فەرمووی : به‌لئ ، جا پئی ووت : ئایه پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وای فەرمووه؟ فەرمووی : به‌لئ [أخرجہ ابوداود (3/3801) وابن ماجه (2/1078/3236) والترمذی (4/رقم/1791) والنسائی

(چړوك) دار كه‌وا راوي پي بكات (۳۳۳) وه ئه‌وه‌ی پیغه‌مبهر (ﷺ) فه‌رمانی به كوشتنی كردووه (۳۳۳)

(4323/200/7) وصححه البخاری والبيهقي وابن خزيمة وابن حبان بروانه (تلخيص الجير لابن حجر 1998/152/4) وهو صحيح بروانه الإرواء (1050) وصحيح ابن ماجه (2620) .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌كه‌ی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) ی پیشوو (پ 371) (عَلِي) ده‌فه‌رموئی : لای ع‌ره‌ب هیچ بالنده‌یه‌ك به‌چنچړوك دار ناژمیردريټ مه‌گه‌ر ئه‌وه‌ی ته‌ن‌ها به‌چنچړوك راو بكات (نیچیر بگریټ) بروانه [الْمَحَلَّى لِابْنِ حَزْمِ الْأَنْدَلَسِيِّ (8/المسألة 995)] جا (إِبْنُ حَزْمٍ) ده‌فه‌رموئی : به‌لام كه‌له‌شیرو چوله‌كه‌ه و (الزرنور) و كوټرو ئه‌وه‌ی به‌چنچړوك راو ناكات ، ئه‌وه به‌چنچړوك دار ناونابریټ له‌ زمان دا .

(۳۳۳) ئه‌وه‌ی پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) فه‌رمانی به‌ كوشتنی كردووه چه‌ند شتیكه‌ه (عائشة) (خوای لی رازی بیټ) ده‌فه‌رموئی : پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) فه‌رموئی : ((خَمْسُ فَوَاسِقٍ يُقْتَلْنَ فِي الْحَرَمِ : الْفَأْرَةُ وَالْعَقْرَبُ وَالْحُدْيَا وَالْغُرَابُ وَالْكَلْبُ الْعَقُورُ)) واته : پینج (فاسق) ه‌ن ده‌كوژرین ه‌تا له‌ حه‌ره‌میش دا : مشك و دوو پشك (كولاژدم) و كولاړه (كوللاره) و قه‌له‌په‌ش و سه‌گی گه‌زنده‌ه [رواه البخاری (6/رقم/3314) ومسلم (1198/856/2) و غیرهما بألفاظ مختلفة ففي رواية مسلم زيادة (في الحلِّ وَالْحَرَمِ)] .

وه ماری له‌ جیگه‌ی دوو پشك داناره وه له‌ جیاتی (الغراب) ده‌فه‌رموئی : ((الغرابُ الْأَبْقَعُ)) واته : قه‌له‌بازه‌له‌ (قه‌له‌باچكه‌ه) وه فه‌رموده‌كه‌ی تری (عائشه) كه‌وا پیغه‌مبهری خوا (ﷺ) فه‌رموئی : ((الْحَيَّةُ فَاسِقٌ وَالْعَقْرَبُ فَاسِقَةٌ وَالْفَأْرَةُ فَاسِقٌ وَالْغُرَابُ فَاسِقٌ)) واته : مار (فاسق) ه‌ و دوو پشك (فاسق) ه‌ و مشك (فاسق) ه‌ و قه‌له‌په‌شیش (فاسق) ه‌ [رواه ابن ماجه (رقم/3249) وهو صحيح بروانه الصحيحه (8825) وصحيح ابن ماجه (2629)] .

وه كاتیك پیغه‌مبهری خوا (صلی الله علیه وسلم) ده‌لی (فاسق) مه‌به‌ستی ئه‌وه‌یه له‌ حوكمی (غیری) خوئی ده‌رچووه . به‌وه‌ی ئازاری ه‌یه و خراپه‌ی زوره و هیچ سوودی نی‌یه وه كاره‌كانی له‌ كاری كه‌سیکی خراپه‌كارو (فاسق) ده‌چیټ .

وه سه‌گی درنده مه‌به‌ست ه‌موو درنده‌یه‌كه‌ه وه‌ك گورگ و شیر و ... ه‌تد وه‌ك نیامی (النووی) و نیامی (قسطلانی) له‌ شه‌رحیان دا بؤ (صحيح مسلم) وا ده‌فه‌رموون وه

(□□□)

وہئوہیشی کہ قہدہغہی لہکوشتنی کردوہ

مہ بہست لہ (الْغُرَاب) یش دا ہموو ئو جوڑہ قہلہ پھشکانہ دہگریتہوہ وہکو قہلہ بازہ لہ زبانی ہہیہ جگہ لہ ئو (الْغُرَاب) بچوکہ نہ بیٹ کہ توّم دہخوات و پیّی دہوتریت (غُرَابُ الزَّرْع) کہ زانایان (مُتَّفِق)ن کہ ئوہ لہوانیتر جیادہکریتہوہ وہ فتوای خواردنیان داوہ پروانہ [فتح الباری شرح حدیث رقم (1829)].

وہہروہ ہافہرمودہکھی (سَعِيدُ بْنُ مُسَيْبٍ) (پہحمہتی خوای لّی بیٹ) کہوا فہموی (أُمُّ شُرَيْكٍ) (خوای لّی رازی بیٹ) ہہوالی پیّی داوہکہوا پیّغہمبہری خوا (ﷺ) فہرمانی پیّی کردوہ بہکوشتنی سہرہمازولہ (الْوَزْغُ) [رواہ البخاری (6/رقم/3307) و مسلم (رقم/2238) وغیرہما]

و لہ ہندی پیوایہت دا لہ ہوی کوشتنیشی دا فہرمویہتی ((چونکہ فوی بہ ناگرہکھی ئیبراہیم پیّغہمبہردا دہکرد (ﷺ) بو ئوہوی ہاشتر گر بگریّت)) [وہلہ پیوایہتی بوخاری دا (6/رقم/3306)]. ئہمیشی ہہر بہ (فاسق) ناو بردوہ .

(□□□) ئوہیشی پیّغہمبہر (ﷺ) قہدہغہی لہ کوشتنی کردوہ چہند شتیکہ (ابنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لّی رازی بیٹ) فہرموی : ((پیّغہمبہری خوا (ﷺ) قہدہغہی کردوہ لہ کوشتنی چوارشت: میرولہ و ہنگ و پہپولہ سولہیمانی و (صُرْد) [رواہ ابوداؤد (4/رقم/5267) و ابن ماجہ (2/1074/3224) وغیرہما و صحیح بروانہ الارواء (2490) و صحیح ابن ماجہ (2609)].

وہ (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لّی رازی بیٹ) دہفہرمی : پیّغہمبہری خوا (ﷺ) قہدہغہی کردوہ لہ کوشتنی (الصُّرْد) و بُوْق و میرولہ و پہپولہ سولہیمانی [رواہ ابن ماجہ (2/1074/3223) و صحیح بروانہ صحیح ابن ماجہ (2608)].

وہ (الصُّرْد) بالندہیہکی سہر زلہ لہ پاساری (چولہکہ) گہورہترہ ژیرسکی سپیہو پشٹیشی سہوزہ راوی بالندہ بچوکہکان دہکات . وہ ہہروہا فہرموودہکھی (عَبْدُ الرَّحْمَنِ بْنِ عُثْمَانَ) (خوای لّی رازی بیٹ) کہوا پزیشکیک پرسیاری لہ پیّغہمبہری خوا (ﷺ) کرد لہ بارہی بوقہوہ کہوا دہیکاتہ دہرمان ، جا پیّغہمبہری خوا (ﷺ) قہدہغہی

خواردنی‌ه‌رامه ^(۱۱۱) وه هه‌روه‌ها ئه‌وه‌یشی که‌ده‌غهی له‌نرخه‌که‌ی کردووه ^(۱۱۱) وه‌ئه‌وه‌یشی که‌وا پاشه‌پۆ و پرسی ده‌خوات پیش پاک‌کردنه‌وه‌ی ^(۱۱۱)

کرد له کوشتنی [رواه ابوداود (4/رقم/5269) والنسائی رقم (4366) وهو صحیح بروانه صحیح سنن النسائی (4062)].

^(۱۱۱) (إِبْنُ حَزْمٍ) (په‌حمه‌تی خوای لی بیئت) ده‌فه‌رموی: هه‌رشتیک پیغه‌مبه‌ری خوا ^(ﷺ) فه‌رمانی به کوشتنی کرد بیئت ئه‌وه سه‌ربرینی نی‌یه، چونکه پیغه‌مبه‌ری خوا ^(ﷺ) که‌ده‌غهی کردووه له فه‌وتاندنی مال، وه‌ه‌لال نی‌یه کوشتنی شتیک بخوریئت بروانه [المطی بالآثار (8/المسأله/995)].

و (إِبْنُ عُمَرَ) ده‌فه‌رموی: کی هه‌یه (غراب) بخوات؟ و پیغه‌مبه‌ریش ^(ﷺ) به فاسقی ناویردووه، (والله) ی ئه‌وه له (طیبات) نی‌یه [رواه ابن ماجه (3248) وهو صحیح بروانه صحیح ابن ماجه رقم (2628)].

وه هه‌روه‌ها ئه‌وه‌یشی کوشتنی هه‌رام بیئت بی‌گومان سه‌ربرینی هه‌رامه، وه هه‌رشتیک سه‌ربرینی هه‌رام بیئت خواردنی هه‌رامه.

ئیمامی (الخطابی) ده‌فه‌رموی: پیغه‌مبه‌ری خوا ^(ﷺ) که‌ده‌غهی کردووه له سه‌ربرینی هه‌ر ئازه‌لک مه‌گه‌ر بۆ خواردن. بروانه [معالم السنن شرح حدیث (رقم/5269) حدیث الضفدع].

^(۱۱۱) وه‌ک سه‌گ و پشیله بروانه (پ 197، 198) وه‌ئه‌وه‌ی که‌ده‌غهی له‌نرخه‌که‌ی کرابیئت خواردنی هه‌رامه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) بروانه (پ 200). ^(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لی رازی بیئت) که‌وا فه‌رموی ((پیغه‌مبه‌ری خوا ^(ﷺ) که‌ده‌غهی کردووه له‌گۆشتی (الجلالة) وه‌شیره‌که‌یشی)) [رواه ابو داود (3/رقم/3785) والترمذی (3/175/1884) وابن ماجه (2/1064/3189) وهو حدیث صحیح بروانه الإرواء (2503، 2504) و صحیح ابن ماجه (2582)].

وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی تری (إِبْنُ عُمَرَ) که‌وا فه‌رموی: ((پیغه‌مبه‌ری خوا ^(ﷺ) که‌ده‌غهی کردووه له (الجلالة) له‌ووشتردا: که‌وا سواری بیئت له‌سه‌ری یان له‌شیره‌که‌ی بخواته‌وه)) [رواه ابو داود (3/رقم/3787) وهو صحیح بروانه صحیح أبي داود (3217)].

(الجلالة) له (جله) وه‌ه‌رگه‌راوه‌ واته: پاشه‌پۆ، (الجلالة): ئه‌وه ئازه‌له‌یه: که‌پاشه‌پۆ ده‌خوات و شوینه‌واری پیوه دیاره وه‌ک بونی دیت، جا ده‌بیئت چه‌ند رۆژیک گیر بدریئت تا پاک ده‌بیته‌وه، ئه‌وه کاته دروسته سه‌ربرینی و شیره‌که‌ی بخوریئت (إِبْنُ عُمَرَ)

وه‌جگه له‌مانه هه‌موو شتیکی تر‌ه‌لآله ^(۱) له‌کاتی ناچاری و زۆر پی
هینان ئه‌وانه‌ی حه‌رامه‌ هه‌لآل ده‌بییت ^(۲) و

(خوایان لی پازی بییت) مریشکی (جَلَّالَه) ی گیر ده‌دا تاسی پۆژ پاشان ده‌یخوارد [رواه ابن
ابی شیبه (4660/147/8) وهو صحیح برواه الأرواء (2504)] .

^(۳) ئیمامی (الشَّافِعِي) ده‌فه‌رموی : ئه‌وه‌ی که ده‌ق (نص) ی له‌سه‌ر نی‌یه
که حه‌رامه یان هه‌لآله وه‌فه‌رمان به‌کوشتنی نه‌کراوه وه‌قه‌ده‌غه‌یش له‌کوشتنی نه‌کراوه ،
ئه‌وه‌ی تییدا ده‌گه‌رینه‌وه بۆلای عه‌ره‌ب ، له‌خه‌لکی شارو دیهاته‌کان نه‌ک ده‌شته‌کان ، جا
ئه‌وه‌ی ئه‌وان به‌پاکیان زانی بییت وه‌ناوی ئازه‌لی هه‌لآلیان لی نابییت ئه‌وه‌ی هه‌لآله وه‌ئه‌گه‌ر
به‌پیسیان زانی بییت یاناوی ئازه‌لی حه‌رامیان لی نابییت ئه‌وه‌ی حه‌رامه ... هتد برواه [الروضة
الندبة (393/2) بتعلیق محمد صبحی حلاق] .

وه‌مه‌به‌ستی ئیمامی (الشَّافِعِي) (په‌حمه‌تی خوی لی بییت) له‌گه‌رانه‌وه بۆلای عه‌ره‌ب
ئه‌وه‌یه چونکه ئه‌م قورئانه له‌نیۆ جه‌رگه‌ی ئه‌وان دا دابه‌زیوه وه‌ئه‌وان له‌هه‌موو که‌سیک
زیاتر شاره‌زاترن له‌به‌کاره‌ینانی (لفظ) ه‌کانی دا . وه‌له‌هه‌موو که‌سیکی تر باشتر له
واتاکانی تی ده‌گه‌ن .

تی‌بینی:

هه‌ندیک له‌و شتانه‌ی که‌خواردنیان هه‌لآله به‌لام خه‌لکیکی زۆر

له‌خواردنیان خۆی ده‌پاریزی :

(1) که‌رویشک (الأرنَب) : له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَنَسُ بْنُ مَالِكٍ) (خوای لی پازی بییت)
که‌وا فه‌رموی : ((له (مَرَّ الظُّهْرَانِ) که‌وتینه شوینی که‌رویشکیک بۆ ئه‌وه‌ی پراوی بکه‌ین
وه‌خه‌لکه‌که کۆششیان بۆ کرد ، جا هه‌موویان هیلاک (شه‌که‌ت) بوون ، جامن پی‌ی
گه‌یشتم و بردم هینام بۆ (أَبُو طَلْحَةَ) ئه‌ویش سه‌ری بری و هه‌ردوو پانه‌که‌ی بۆ پیغه‌مبه‌ری
خوا نارد جا پیغه‌مبه‌ریش وه‌ری گرت)) [رواه البخاری (5/رقم 2572) ومسلم (رقم 1953) وابو داود
(3/رقم 3791) وبقية اصحاب السنن بالفاظ مختلفة] .

(2) ئه‌سپ و مایین (الْحَيْلُ) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ) (خوایان لی پازی
بییت) که‌وا فه‌رموی ((پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له‌پۆژی (حَيْبَر) دا قه‌ده‌غه‌ی لی کردین
له‌گۆشتی گوی دریز - مائی - وه‌پوخسه‌تی پی داین له‌گۆشتی ئه‌سپ)) [رواه البخاری
(8/رقم 4219) ومسلم (3/رقم 1941) وابو داود (3/رقم 3788) وغیرهم] .

پراو کردنی ناو ووشکانی له‌هه‌موو حاله‌تیک دا دروسته (۳۳۳) ته‌ن‌ها له‌کاتی ئیحرام دانه‌بئێ ئه‌وه پراوی ووشکانی دروست نیه (۳۳۳) وه‌دروسته ئه‌وه پراو

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی خ‌وای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة: 3) دا پاش باسکردنی ئه‌وانه‌ی چه‌رامی کردوه ده‌فه‌رموی: ﴿فَمَنْ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ لَإِثْمَ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾ واته: جا هه‌رکه‌سی که برسیتی زوری پی بیئی و ناچاری بکات بی ئه‌وه‌ی مه‌یلی تاوانکردنی هه‌بی ئه‌وه هه‌چ تاوانیکی له‌سه‌ر نیه ئه‌گه‌ر له‌و گۆشتانه بخوات، به‌راستی خ‌وای گه‌وره لی‌بوره‌وه به‌به‌زه‌یه . (ابن عمر) ده‌فه‌رموی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمویه‌تی ((إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ أَنْ يُؤْتَى رُخْصَةً كَمَا يَكْرَهُ أَنْ تَوْتَى مَعْصِيَتَهُ)) واته: به‌راستی خ‌وای گه‌وره پی‌ی خۆشه به‌نده‌کانی روخسه‌ته‌کانی وه‌ریگرن هه‌روه‌ک چۆن پی‌ی ناخۆشه بی‌ی گو‌یی بکه‌ن . [رواه احمد (108/2) وغیره وهو صحيح بپوانه لأرواه وصحيح الجامع (1886)].

بۆیه زانایانی شریعت ده‌فه‌رموون: جاری واهیه وه‌رگرتنی ئه‌وروخسه‌تانه پیویست (واجب) ده‌بیئت ئه‌گه‌ر ئه‌وه که سه‌ ترسی مردنی هه‌بوو وه‌شتیکی تر نه‌بوو بیخوات جگه له‌وه ...

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی خ‌وای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة: 4) که ده‌فه‌رموی: ﴿يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا إِسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ﴾ واته: پرسیارت لی‌ ده‌که‌ن ئه‌ی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) چی بۆ ئه‌وان چه‌لال کراوه، بلی هه‌موو شتیکی پاک و خاوین بۆ ئیوه چه‌لال کراوه، هه‌روه‌ها خ‌واردنی نیچیری سه‌گ و تانجی له‌وانه‌ی فیرتان کردون، ئه‌وه‌یان فی‌رده‌که‌ن که خ‌وا فی‌ری کردون، جا له‌وه بخۆن که بۆ تانی پراو ده‌که‌ن وه‌ناوی خ‌وای له‌سه‌ر بی‌ن - له‌و کاته‌دا که به‌ری ده‌ده‌ن بۆ گیانی نیچیره‌که‌ی - .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی خ‌وای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة: 96) دا که ده‌فه‌رموی: ﴿أُحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرْمٌ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرْمًا﴾ واته: نیچیری ده‌ریاو خ‌وراکی بۆ ئیوه چه‌لاله‌ تاوه‌کو که‌ک و له‌زه‌تی لی‌ وه‌ریگرن بۆ ئیوه وه‌موسا‌فیرانی تریش، وه‌حه‌رام کراوه له‌سه‌رتان نیچیری

کردنه به‌هەر چه‌کیک زام کهر (چه‌قوو شمشیر و تیرو پم و چه‌کی تازه) (۱۱۱) وه‌به نازهلّی گزنده و تانجی و سه‌گی فی‌رکراو و بالنده‌ی راو (۱۱۱) هه‌رکاتیك راو به‌چه‌ک کرا مه‌رجه ناوی خوای له‌سه‌ر ببات و به‌تیژایه‌که‌ی بیکوژیّت نه‌گینا دروست نی‌یه مه‌گه‌ر بگاته سه‌ر بریدی‌دا (۱۱۱) وه‌نه‌گه‌ر به‌نازهلّ راوی

ووشکانی تا ئه‌و کاته‌ی له‌ئیحرام دابن . وه له‌سوره‌تی (المائدة : 2) دا ده‌فه‌رموی : ﴿وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا﴾ واته : وه‌هه‌رکاتیك له‌ئیحرام ده‌رچوون ئه‌وه حه‌لاله‌ بوّ تان راو بکه‌ن .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة : 94) دا که‌ده‌فه‌رموی : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْلُواكُمْ اللَّهُ بِشَيْءٍ مِنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَيْدِيكُمْ وَرِمَاحُكُمْ﴾ واته : ئه‌ی ئه‌وانه‌ی که‌باوه‌رتان هیناوه خوای گه‌وره ئیوه تا‌قی ده‌کاته‌وه به‌هه‌ندیك له‌و نی‌چیرانه‌ی که‌به‌ده‌ست و په‌کانتان ده‌یانگرن ... وه‌له‌به‌ر ئه‌و فه‌رمودانه‌ی که‌باسی ده‌که‌ین بپوانه (پ 385) .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة : 4) دا که‌ده‌فه‌رموی : ﴿وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلِّبِينَ تُعَلِّمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ...﴾ . بپوانه (پ 380) وه‌له‌به‌ر ئه‌و فه‌رمودانه‌ی که‌باسی ده‌که‌ین بپوانه (385) .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عَدِيُّ بْنُ حَاتِمِ الطَّائِي) (خوای لی پازی بیّت) که‌وا فه‌رموی : پرسیارم له‌پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کرد له‌باره‌ی راو کردن به‌ تیری بیّ په‌ر (المعروض) ئه‌ویش فه‌رموی : ((إِذَا أَصَبْتَ بِحَدِّهِ فُكُلٌ فَإِذَا أَصَابَ بَعْرُضَهُ فَقَتَلَ فَإِنَّهُ وَقِيدٌ ، فَلَا تَأْكُلُ)) واته : ئه‌گه‌ر به‌تیژایه‌که‌ی لیّت دا ئه‌وه لیّی بخو وه‌نه‌گه‌ر به‌پانیه‌که‌ی لیّی دا و کوشتی ئه‌وه لیّی مه‌خو چونکه ئه‌وه به‌لی دان مردوه - (موقوذة) یه که له‌ئایه‌تی (المائدة : 3) باسما‌ن کرد بپوانه (پ 365) - [رواه البخاری (9/رقم 5476) ومسلم (3/1529/1929) وغیرهما] .

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو ثَعْلَبَةَ الْخَشَنِي) (خوای لی پازی بیّت) که‌تییدا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((وَمَا صِدَّتْ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ إِسْمَ اللَّهِ فَكُلْ)) واته :

کرد مه‌رجه ناوی خوای له‌سه‌ر بیات و نازده‌له‌کیش فی‌ر کراو بی‌ت و له‌نیچیره‌که‌ی نه‌خوات و نازده‌لیکی تری له‌گه‌ل دا نه‌بی‌ت نه‌گینا ده‌بی‌ت بگاته سه‌رپرینی دا (□□□) وه‌ئه‌گه‌ر نه‌و نیچیره‌ی که لی‌ی داوه پاش چهند پوژیک

وه‌ئه‌وه‌ی به‌که‌وانه‌که‌ت راوی ده‌که‌یت و ناوی خوات له‌سه‌ره‌ینا بی‌ت نه‌وه بیخو [رواه البخاری (9/رقم 5478) ومسلم (3/1532/1930) وغیرهما] .

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی خوای گه‌وره (المائدة: 4) بپوانه (پ380) وه‌فه‌رموده‌که‌ی (عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ) (خوای لی‌ی رازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی : ... جا ووتم : سه‌گه‌که‌م ده‌نیرم بو‌ راو . فه‌رموی : ((إِذَا أُرْسِلْتَ كَلْبِكَ وَسَمَّيْتَ فَكُلْ)) واته : نه‌گه‌ر سه‌گه‌که‌ت نارو ناوی خوات له‌سه‌ر برد نه‌وه بیخو ، ووتم جا نه‌گه‌ر سه‌گه‌که‌ه — لی‌ی خوارد ؟ فه‌رموی : ((فَلَا تَأْكُلْ ، فَإِنَّهُ لَمْ يَمْسِكْ عَلَيْكَ ، إِنَّمَا أَمْسَكَ عَلَى نَفْسِهِ)) واته : نه‌وه لی‌ی مه‌خو چونکه بو‌تو نه‌یگرتووه به‌لکو بو‌ خو‌ی گرتویه‌تی ووتم : سه‌گه‌که‌م ده‌نیرم جا سه‌گیک‌ی تری له‌گه‌ل دا ده‌بینم ؟ فه‌رموی : ((لَا تَأْكُلْ ، فَإِنَّكَ إِنَّمَا سَمَّيْتَ عَلَى كَلْبِكَ وَلَمْ تُسَمِّ عَلَى الْآخِرِ)) واته : لی‌ی مه‌خو ، چونکه تو ناوی خوات له‌سه‌ر سه‌گه‌که‌ی خو‌ت هیناوه و ناوی خوات له‌سه‌ر نه‌وه‌ی تر نه‌هیناوه [رواه البخاری (9/رقم 5476) ومسلم (3/1529/1929) وغیرهما] .

وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو ثَعْلَبَةَ) (خوای لی‌ی رازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی : ووتم : نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) نیه‌له‌زه‌وی خه‌لکانیک داین (أَهْلُ الْكِتَابِ) ن‌نایه له‌قاپه‌کانیان دا خواردن بخوین ؟ وه‌له‌زه‌وییه‌کی نیچیری داین به‌که‌وانه‌که‌م و به‌سه‌گه‌ فی‌ر نه‌کراو و سه‌گه‌ فی‌رکراوه‌که‌یشم راو ده‌که‌م ، نایه‌چیم بو‌ درسته ؟ فه‌رموی ((أَمَّا مَا ذَكَرْتَ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ فَإِنْ وَجَدْتُمْ غَيْرَهَا فَلَا تَأْكُلُوا فِيهَا وَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَاغْسِلُوهَا وَكُلُوا فِيهَا وَمَا صَدَّتْ بِقَوْسِكَ فَذَكَرْتَ إِسْمَ اللَّهِ ، فَكُلْ وَمَا صَدَّتْ بِكَلْبِكَ الْمَعْلَمِ فَذَكَرْتَ إِسْمَ اللَّهِ فَكُلْ وَمَا صَدَّتْ بِكَلْبِكَ الْغَيْرِ مَعْلَمٍ فَأَدْرَكَتْ ذَكَاتَهُ فَكُلْ)) واته : سه‌باره‌ت به‌وه‌یان که‌باست کرد له (أَهْلُ الْكِتَابِ) ، نه‌گه‌ر قاپی‌تر هه‌بوو نه‌وه تی‌دا مه‌خون وه‌ئه‌گه‌ر نه‌تانبوو نه‌وه بی‌شون و تی‌یدا بخون . وه‌ئه‌وه‌ی به‌که‌وانه‌که‌ت راوی ده‌که‌ی و ناوی خوات له‌سه‌ر هینابوو نه‌وه بیخو ، وه‌ئه‌وه‌ی به‌سه‌گه‌ فی‌رکراوه‌که‌ت راوی ده‌که‌یت و ناوی خوات له‌

به‌کوزراوی بیبینه‌وه نه‌وه دروسته بیخوات نه‌گهر ته‌نھا زامی لیدانه‌که‌ی
خوی پیوه بینی و نه‌یشگه‌نی بوو (۳۳۳) وه‌نه‌که‌توبوه ناویشه‌وه . (۳۳۳)

سه‌برینی شرعی (الدَّبْحُ الشَّرْعِي)

سه‌برینی هه‌ریه‌کی له موسلمانان یان له خاوه‌ن کتیبه‌کان (جوله‌که‌وه
گاور) حه‌لآله ، پیاوبیت یان ئافره‌ت (۳۳۳) نه‌گهر ناوی خوای گه‌وره‌ی له‌سه‌ر

سه‌رهینا بوو نه‌وه بیخو ، وه‌نه‌وه‌ی به‌سه‌گه فی‌ر نه‌کراوه‌که‌ت راوی ده‌که‌یت نه‌گهر
گه‌یشتی به‌سه‌ر برینی دا نه‌وه لئی بخو [رواه البخاری (9/رقم 5487) و مسلم (3/1532/1930)
وغیرهما] .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پی‌ی
فه‌رموو : ((وَإِنْ رَمَيْتَ الصَّيْدَ فَوَجَدْتَهُ بَعْدَ يَوْمٍ أَوْ يَوْمَيْنِ لَيْسَ بِهِ إِلَّا أَثَرُ سَهْمِكَ
فَكُلْ)) واته : وه‌نه‌گهر تیرت له نیچیره‌که وه‌شاندا جا پاش پوژیک یان دوو پوژ بیبینه‌وه
— به‌کوزراوی — هیچ شوینه‌واریکی تری پیوه نه‌بوو جگه له تیره‌که‌ی خوت نه‌وه بیخو
[رواه البخاری (9/رقم 5484)] .

وه فه‌رموده‌که‌ی : (أَبُو ثَعْلَبَةَ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموو : ((إِذَا رَمَيْتَ
بِسَهْمِكَ فَعَابَ عَنْكَ فَأَدْرَكْتَهُ ، فَكُلْهُ مَالَمَ يَنْتِنِ)) واته : نه‌گهر تیره‌که‌ت وه‌شاندا جا
نیچیره‌که‌ت لی وون بوو ، پاشان پی‌گه‌یشتیته‌وه ، نه‌وه بیخو نه‌گهر نه‌گه‌نی بوو [رواه
مسلم (3/1532/1931)] .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عَدِيُّ بْنُ حَاتِمٍ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموو :
((إِذَا رَمَيْتَ سَهْمَكَ فَأَذْكَرِ اسْمَ اللَّهِ ، فَإِنْ وَجَدْتَهُ قَدْ قُتِلَ فَكُلْ إِلَّا أَنْ تَجِدَهُ قَدْ وَقَعَ
فِي الْمَاءِ ، فَإِنَّكَ لَا تَدْرِي ، الْمَاءُ قَتَلَهُ أَوْ سَهْمَكَ)) واته : نه‌گهر تیره‌که‌ت وه‌شاندا نه‌وه
ناوی خوای له‌سه‌ریینه ، جا نه‌گهر نیچیره‌که‌ت بیبینه‌وه کوزرا بوو نه‌وه بیخو مه‌گهر
بیبینه‌وه که‌وتبیته‌وه ناوه‌وه ، چونکه تو نازانیت ناوه‌که کوشتویه‌تی یان تیره‌که‌ی خوت
[رواه مسلم (3/1531/1929)] .

بیینیت به‌ته‌نھا (□□□) جا ئەگەر نازەلەکه له‌توانادا هه‌بوو بگیرییت و سەر بپردریت ئەوه سەرپرینه‌که‌ی له‌ت کردن و برینی قورگییتی که‌وا خوینی لیوه به‌زوری پرژیتته دهره‌وه به‌شتیکی تیژ جگه له‌نینۆک و ددان (□□□) وه ئەگەر نه‌توانا به‌هوئی هه‌رهوێه‌که‌وه به‌و شیوه‌یه سەر بپردریت ئەوه دروسته به شیکی تیژ لی‌ی بدریت له‌سەر سینگی یان له‌هه‌ر شوینیکی تری که‌وا

(□□□) له‌بەر فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره له‌سوره‌تی (المائدة: 5) دا که ده‌فه‌رموی : ﴿وَطَعَامَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ﴾ واته : وه خواردنی ئەوانه‌ی کتیبیان پی دراه (جوله‌که‌و گاور) هه‌لآله بۆتان . (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لی رازی بییت) ده‌فه‌رموی : خواردنیان سەرپرینی ده‌ستیانه [رواه البخاری (9/باب ذبائح أهل الكتاب) .
و(الزُّهْرِي) ده‌فه‌رموی : سەرپرایی گاوره عه‌ره‌به‌کان هیچی تیدانی‌یه ، وه ئەگەر بیستت ناوی جگه‌له خوای له‌سهره هینا ئەوه مه‌یخۆ وه ئەگەر نه‌تبیستت ئەوه خوا هه‌لآلی کردوه‌و کافر بونیشیانی زانیوه .

وه له‌بەر فه‌رموده‌ی ئەو ئافه‌رته جووله‌که‌یه که ده‌ستی شه‌کیکی ژه‌هراوی به دیاری‌دا به پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) جا پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) لی ی خوارد [رواه البخاری (5/رقم 2617) باب قبول الهدية من المشركين ومسلم رقم (2190) وغيرهما] .

(□□□) له‌بەر ئەو ئایه‌ت و فه‌رمودانه‌ی له‌باسی راوکردن دا باسمان کرد ، وه له‌بەر فه‌رموده‌که‌ی (رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ) (خوای لی رازی بییت) که‌وا فه‌رموی : ئەه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا ، ئیمه چه‌قومان نی‌یه ، جا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((مَا أَنَهَرَ الدَّمَ وَذَكَرَ إِسْمَ اللَّهِ فَكُلْ لَيْسَ الظُّفْرُ وَالسِّنُّ وَأَمَّا الظُّفْرُ فَمُدِي الْحَبِشَةِ وَأَمَّا السِّنُّ فَعَظْمٌ)) واته : ئەوه‌ی خوین برژیتته دهره‌وه و ناوی خوای له‌سهر برا ئەوه لی بخۆن جگه له‌نینۆک و ددان نه‌بییت ، چونکه نینۆک ئەوه چه‌قوی (حبشه) یه‌کانه وه ددانیش ئیسقانه [رواه البخاری (9/رقم 5503) /مسلم (3/1558/1986) واصحاب السنن] .

(□□□) له‌بەر فه‌رموده‌که‌ی (رَافِعُ بْنُ خَدِيجٍ) ی پیشوو پروانه (پ/389) .

خوینی لئ بپرژیتته دهره‌وه (۳۳۳) به‌لام به‌و مهرجه ناوی خوای له‌سه‌ر بیینی کاتیک که نه‌وشته‌ی تی ده‌گریت (۳۳۳) وه سه‌رپرینی دایک سه‌ر پرینی به‌چکه‌که‌ی سکییتی (۳۳۳) وه سوننه‌ته پرووی بگریته قیبله له‌کاتی سه‌رپرین دا (۳۳۳)

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (رَافِعُ بْنُ خَدِیجٍ) (خوای لئ پازی بییت) که تییدا ده‌فه‌رمی : جا ده‌ست که‌وتی باشمان ده‌ست که‌وت له ووشتر و مه‌ر ، جا ووشتریکیان هه‌له‌ات ، جا پیاویک تیریکی تی گرت و گیری‌دا ، پیغه‌مبه‌ریش (ﷺ) فه‌رموی : ((إِنَّ لِهَذِهِ الْإِبِلِ أَوَابِدَ كَأَوَابِدِ الْوَحْشِ ، فَإِذَا غَلَبَكُمْ مِنْهَا شَيْءٌ فَاصْنَعُوا بِهِ هَكَذَا)) واته : به‌راستی ئه‌م ووشترانه سلاننده‌وه هه‌له‌اتنیکیان هه‌یه وه‌کو هه‌له‌اتنی ئازله‌لی کیوی ، جا هه‌رکاتیک له ده‌ستان ده‌رچوو ، ئه‌وه وای پی بکه‌ن [رواه البخاری (9/رقم/5543) ومسلم (1968/558/3) وغیرهما] .

وه له‌ریوایه‌تی (الطَّبْرَانِي) دا ((فَاصْنَعُوا بِهِ ذَلِكَ وَكُلُوهُ)) واته : جا ئاوی پی بکه‌ن و بیخون . پروانه [فتح الباری شرح حدیث رقم (5498)] .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که (أَبُو ثَعْلَبَةَ) (خوای لئ پازی بییت) پروانه (پ 385) .
(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو سَعِيدٍ) (خوای لئ پازی بییت) که‌وا فه‌رموی : پرسیارمان له پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کرد له‌باره‌ی به‌چکه‌ی سکی دایکه‌وه جا ئه‌ویش فه‌رموی : ((كُلُوهُ إِنْ شِئْتُمْ فَإِنَّ ذَكَاتَهُ ذُكَاةٌ أُمَّه)) واته : بیخون ئه‌گه‌ر ویستان له‌سه‌ری بوو ، چونکه سه‌رپرینی ئه‌و سه‌رپرینی دایکییتی)) [رواه ابوداود (2827/252/3) واللفظ له والترمذی (1476/72/4) وابن ماجه (3199/1067/2) واحمد (31،53/3) وغیرهم وهو حدیث صحیح پروانه الارواء رقم (2539) وصحیح ابی داود (2451)] .

(إِبْنُ الْمُنْذِرِ) ده‌فه‌رموی : ((ریوایه‌ت نه‌کراوه له‌که‌سیک له هاوه‌لانه (الصَّحَابَةَ) وه و نه له‌که‌سیک له‌زانایانیشه‌وه که به‌چکه‌ی سکی دایک ناخوریت ئیلا به‌سه‌ر برین نه‌بییت ، ته‌نها ئه‌وه نه‌بییت که‌له (أَبُو حَنِيفَةَ) هوه ده‌گیپنه‌وه)) جا (إِبْنُ الْقَيْمِ الْجَوْزِيَّه) زور به‌جوانی وه‌لامی ئه‌و (شُبُهَه) یه‌ی (أَبُو حَنِيفَةَ) ده‌داته‌وه له [اعلام الموقعین) دا (353/2)] .
ده‌توانیت ته‌ماشای بکه‌یت .

وه حهرامیشه نازاردانی (□□□) وه نه‌فرهت (لعنة) کراوه له‌وه کهسه‌ی بو
جگه له‌خواست سهربرپیت (□□□)

(□□□) له‌بهر فه‌رموده‌که‌ی (جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ) (خوایان لی پازی بیئت) که‌وه
فه‌رموی : ((پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له پۆزی سهربرین دا دوو به‌رانی شاخ داری ره‌ش و
سپی خه‌سای سهربری جا که پووی کردن - له قیبله - فه‌رموی : ((إِنِّي وَجَّهْتُ
وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ عَلَىٰ مِلَّةِ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا أَنَا مِنَ
الْمُشْرِكِينَ ، إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ لَا شَرِيكَ لَهُ
وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ)) . خویبه ئەمه له‌تووه‌یه بو‌تو‌یه له‌جیاتى
موحه‌مه‌دو ئوممه‌ته‌که‌ی ، (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) پاشان سهری بپری [رواه ابو داود
3/رقم 2795] وهو صحیح به‌وانه صحیح ابی داود (2425) .

(□□□) له‌بهر فه‌رموده‌که‌ی (شَدَّادُ بْنُ أَوْسٍ) (خوای لی پازی بیئت) که‌وه
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((إِنَّ اللَّهَ كَتَبَ الْإِحْسَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ ، فَإِذَا قَتَلْتُمْ
فَأَحْسِنُوا الْقِتْلَةَ وَإِذَا دَبَحْتُمْ فَأَحْسِنُوا الدَّبْحَةَ ، وَلِيَحِدَّ أَحَدُكُمْ شَفْرَتَهُ وَلِيُرِحَ
دَبِيحَتَهُ)) واته : به‌راستی خوای گه‌وره چاکه‌ی پیویست کردوه که‌وه له‌گه‌ل هه‌موو شتیکی
دا بکریت ، جا ئەگه‌ر یه‌کیکتان شتیکی کوشت بابه‌چاکی بیکوژیت ، وه ئەگه‌ر یه‌کیکتان
ئاژه‌لیکی سهربری بابه‌چاکی سهری بپریت وه با هه‌ر یه‌کیکتان چه‌قۆکه‌ی تیژ بکات وه
پیشو به‌سه‌ر پراوه‌که‌ی بدات - پیش سهربرینی یان په‌له‌بکات له‌کاتی سهربرینی‌دا -
[رواه مسلم (1955/1548/3) وابو داود (3/رقم 2816) والترمذی (1430/431/2) والنسائی (227/7)
وابن ماجه (3170/1058/2)] .

(□□□) له‌بهر فه‌رموده‌که‌ی (عَلِيٍّ) (خوای لی پازی بیئت) که‌وه فه‌رموی :
پیغه‌مبه‌ری خوا چوار وشه‌ی پی ووتم : ((لَعْنُ اللَّهِ مَنْ دَبِحَ لِعَيْرِ اللَّهِ ، لَعْنُ اللَّهِ مَنْ لَعَنَ
وَالِدِيهِ ، لَعْنُ اللَّهِ مَنْ آوَىٰ مُحْدِثًا ، لَعْنُ اللَّهِ مَنْ غَيَّرَ مَنَارَ الْأَرْضِ)) واته : نه‌فره‌تی
خوا له‌وه‌که‌سه‌ی بو جگه له‌خواست سهر ده‌برپیت ، نه‌فره‌تی خوا له‌وه‌ی نه‌فره‌ت له‌دایک و
باوکی ده‌کات ، نه‌فره‌تی خوا له‌وه‌ی دالده‌ی (بدعة) کاریک ده‌دات ، نه‌فره‌تی خوا له‌وه‌ی

قوربانی (الأضحیة) (۱۱۱)

پیویست (واجب) ه له‌سه‌ر هه‌ر موسولمانیک توانای هه‌بیّت که‌وا
قوربانی بکات (۱۱۱)

نیشانه‌کانی زه‌وی - ئه‌وه‌ی خه‌لکی سه‌ر زه‌وی یه‌کتری پی‌ده‌ناسنه‌وه - ده‌گورپیت [رواه
مسلم (1978/1576/3)].

(۱۱۱) (الأضحیة): ئه‌و ئازده‌له‌یه (حیوان) که‌له پوژی قوربان و پوژانی (تَشْرِيق) دا
سه‌رده‌پریت به‌مه‌به‌ستی نزیك بوونه‌وه له‌خوای گه‌وره .
(۱۱۱) زانایان جیاوازن ئایه قوربانی پیویست (واجب) ه ، یان سوونه‌ته ،
جه‌ماوه‌ری زانایان ده‌لین سوونه‌ته له‌وانه ئیمامی (مَالِك) فه‌رموویه‌تی : پیم خۆش نی‌یه
که‌وا هه‌رکه‌سیک توانای نرخه‌که‌ی هه‌بیّت وازی لی بی‌نیّت ، وه‌ئیمامی (الشَّافِعِي) یش ،
له‌سه‌ر ئه‌م رایه‌یه ، به‌لام (رَبِيعَةَ) و (الأوزاعي) و (أَبُو حَنِيفَةَ) و (الليث) و هه‌ندیك له
(مَالِكِيه) كان ده‌لین پیویست (واجب) ه له‌سه‌ر که‌سیك هه‌بیّت وه‌ ریوایه‌ت کراوه له
(مَالِك) و (النَّخعي) ، وه له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (مُحَنَّفُ بْنُ سَلِيم) (خوای لی رازی بیّت) که
بیستی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((يَا أَيُّهَا النَّاسُ عَلَى كُلِّ أَهْلِ بَيْتٍ فِي كُلِّ عَامٍ
أُضْحِيَّةٌ وَعَتِيرَةٌ)) واتة : ئه‌ی خه‌لکینه له‌سه‌ر خه‌لکی هه‌موو مالیکه له هه‌موو سالیك دا
قوربانیه‌ک و (عَتِيرَةٌ) یه‌ک سه‌رپرین ، ئایه ده‌زانن (العَتِيرَةُ) چی‌یه؟ ئه‌وه‌یه که‌ خه‌لکی
پسی ده‌لین (رَجَبِيَّة) [رواه احمد (215/4) وابو داود (2788/226/3) والترمذی (1555/37/3)
والنسائی (4224/167/7) وابن ماجه (3125/1045/2) وه‌و حدیث حسن بروانه صحیح سنن ابن ماجه
(2533)].

(عَتِيرَةٌ) سه‌رپرینی ئازده‌لیکه له مانگی په‌جب دا ده‌کرا به‌لام پاشان (نَسَخ) بویه‌وه
به‌فه‌رمووده‌که‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی :

له‌پاش نوپژنی جه‌ژنی قوربان (□□□) تا خوړئاوابوونی سی‌یه‌م پوژنی دواى
پوژنی جه‌ژن (أَيَّامُ التَّشْرِيقِ) (□□□)

((الْفَرَعُ وَالْعَتِيرَةُ)) واته : نه (فَرَع) هه‌یه و نه (عَتِيرَةُ) جا (أَبُو هُرَيْرَةَ) فه‌رمووی : وه
(الْفَرَع) یه‌که‌م به‌ره‌می ئاژه‌له‌ که خه‌لکی له‌کاتی نه‌فامی‌دا بو‌بته‌کانیان سه‌ریان ده‌بپری
و (الْعَتِيرَةُ) له (په‌جب) دایه [رواه البخاری (9/رقم/5474) ومسلم (3/1564/1976) وغیرهما] .
به‌لام (أَضْحِيَّة) هه‌ر له‌سه‌ر هوکمه‌که‌ی خووی ماوه‌ته‌وه هیچ لای نه‌داوه . که‌وا
پنویسته . وه له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لی‌پازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری
خو (ﷺ) فه‌رمووی : ((مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يُقَرَّبَنَّ مُصَلِّئًا)) واته :
هه‌رکه‌سیک ده‌ستی فراوان بوو و قوریانی نه‌کرد ئه‌وه بانزیکى شوینی نوپژه‌که‌ی ئیمه
نه‌که‌ویته‌وه [رواه احمد (2/321) وابن ماجه (2/3123/1044) وغیرهما وهو حسن برواهه صحیح ابن ماجه
(2532)] .

وه‌له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (جُنْدُبُ بْنُ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ) (خوای لی‌پازی بیئت) فه‌رمووی :
پنغه‌مبه‌ری خوام بینى له‌پوژنی قوربانى دا فه‌رمووی : ((مَنْ دَبِحَ قَبْلَ أَنْ يُصَلِّيَ فَلْيَعِدْ
مَكَانَهَا أُخْرَى وَمَنْ لَمْ يَدْبِحْ فَلْيَدْبِحْ)) واته : هه‌رکه‌سیک ئه‌گه‌ر پیس نوپژ سه‌ری بپری
ئه‌وه با له‌جیگه‌ی دا یه‌کى تر سه‌ر بپریته‌وه وه‌هه‌ر که‌سیکیش سه‌ری نه‌بپروه باسه‌ری
بپریت [رواه البخاری (10/رقم/5562) ومسلم (3/1551/1960) وغیرهما] .

وه له‌به‌ر چه‌ند به‌لگه‌ی تریش ، له‌پاستی‌دا ئه‌وانه‌ی که ده‌لین سوخته‌ته به‌لگه‌کانیان
یا (حدیث) یکی (ضعیف) ه ، وه‌یان نابیتته (قَرِينَةَ) که‌وا ئه‌م (أَمْر) انه له (واجب) ه وه
لابدات بو‌سوخته‌ته .

(□□□) له‌به‌ر فه‌رمووده‌که‌ی (جُنْدُبُ بْنُ سُفْيَانَ الْبَجَلِيِّ) ی پیس‌وو پروانه (پ 398)
. وه‌فه‌رمووده‌که‌ی (الْبِرَاءُ بْنُ عَازِبٍ) (خوای لی‌پازی بیئت) که‌وا فه‌رمووی : خالویه‌کم
که‌پیی ده‌وترا (أَبُو بُرْدَةَ) قوربانى کرد پیس نوپژ ، جا پیغه‌مبه‌ری خو (ﷺ) پیی
فه‌رموو ((شَأْتُكَ شَاةٌ لَحْمٍ)) واته : شه‌که‌کات شه‌کی گۆشته . جا فه‌رمووی : ئه‌ی
پنغه‌مبه‌ری خو ، بزنیکی دانى ته‌مه‌ن یه‌ک سالییم هه‌یه ، فه‌رمووی ((إِدْبَحْهَا وَلَا تَصْلِحْ
لِغَيْرِكَ)) واته : سه‌ری بپره ، وه‌بو‌که‌سیکی تر جگه له‌تو دروست نی‌یه ، پاشان
فه‌رمووی : ((مَنْ دَبِحَ قَبْلَ الصَّلَاةِ فَإِنَّمَا يَدْبِحُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ دَبِحَ بَعْدَ الصَّلَاةِ فَقَدْ تَمَّ

وه‌ئو ئاژده لانه‌ی که دروسته بکرینه قوربانی له‌مه‌پدا ته‌مه‌ن یه‌ک سالی به‌سه‌ره‌وه وه‌له‌بزن و په‌شه و لآخ دا (مانگا یان گامیش) ته‌مه‌ن دوو سالی به‌سه‌ره‌وه وه‌له‌ووشتردا ته‌مه‌ن چوار سالی به‌سه‌ره‌وه (۳۳۳) جا هه‌رمه‌پیک

تُسْكُهُ وَأَصَابَ سُنَّةَ الْمُسْلِمِينَ)) واته : هه‌رکه‌سیک ئه‌گه‌ر پيش نوپژ سه‌ری بپری ئه‌وه بو خوی سه‌ری ده‌بپیت وه‌هه‌رکه‌سیکیش دوا نوپژ سه‌ری بپیت ئه‌و سه‌ر بپینه‌که‌ی ته‌واوه و سوننه‌تی موسولمانانی پیکاهه [رواه البخاري (10/رقم/5556) ومسلم (3/1552/1961) وغيرهما].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جُبَيْرُ بْنُ مُطْعَمٍ) (خوای لی پازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((كُلُّ أَيَّامِ النَّشْرِيِّقِ دَبْحٌ)) واته : هه‌موو پوژانی (تشریق) پوژی سه‌رپینه [رواه احمد (4/82) وابن حبان (6/3843) والبيهقي في السنن الكبرى (9/295) وهو حديث صحيح . برواه صحيح الجامع (4537)].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جَابِرِ) (خوای لی پازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((لَا تَدْبَحُوا إِلَّا مُسْنَةً إِلَّا أَنْ يَغْسِرَ عَلَيْكُمْ فَتَدْبَحُوا جَذَعَةً مِنَ الضَّأْنِ)) واته : هه‌چ ئاژده‌لیک سه‌ر مه‌بزن ته‌نهما (مُسْنَةً) نه‌بی‌ت ، مه‌گه‌ر نا‌په‌حه‌ت بی‌ت له‌سه‌ر تان ئه‌وه (جَذَعَةً) یه‌ک له‌مه‌پ سه‌رپین [رواه مسلم (3/555/1963)].

وه (مُسْنَةً) ئه‌و ئاژده‌له‌یه که‌ته‌مه‌نی چه‌ند سالی‌که ، وه (جَذَعَةً) له‌مه‌پدا ئه‌وه‌یه سالیکی ته‌واو کرد بی‌ت و پی‌ی نابیتته دووسال .

وه هه‌روه‌ها له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (الْبِرَاءُ بْنُ عَازِبٍ) (خوای لی پازی بی‌ت) بروانه (پ 399) . ئیمامی (النَّوَوِي) فه‌رمویه‌تی : زانایان (إِتْفَاقٍ) یان کردوه له‌سه‌ر ئه‌وه‌ی که‌وا له‌ووشتر و مانگا و بزن دا دروست نی‌یه له (تَنِّي) که‌متر بکریته قوربانی به‌لام له‌مه‌پدا (جَذَعَةً) یش دروسته بروانه [شرح النووي على صحيح مسلم (13 / 113)].

وه (التَّنِي) له مانگا و بزن دا ئه‌وه‌یه پی‌ی نابیتته سی سالی ، به‌لام له ووشتردا ئه‌وه‌یه که‌پی‌ی نابیتته پینج سالی .

یان بزنیك دروسته یه كهس بیكاته قوربانى بو خوی و كهس و كارى له ماله‌وه (۱۱۱)

وه مانگا بو كهوت (7) كهس و ووشتریش بو ده (10) كهس خویان و كهس و كاریان له ماله‌وه (۱۱۱) وه باشتین قوربانى نه‌ویه قه‌له و بیٚت و كهس و كورپی له چاو گوئی‌دا نه‌بیٚت (۱۱۱) وه نایٚت كویر بیٚت یان شهل بیٚت یان نه‌خوش بیٚت یان زور له‌رو لاواز بیٚت (۱۱۱)

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌كه‌ی (أَبُو أُيُوبُ الْأَنْصَارِيُّ) (خوای لی پازی بیٚت) كه‌وا پرسیارى لی كرا : قوربانى لای ئیوه چۆن بو له‌سه‌ر ده‌می پیغه‌مبه‌ردا (ﷺ) ؟ فه‌رمووی پیاویك له‌سه‌ر ده‌می پیغه‌مبه‌رى خوادا (ﷺ) شه‌كیكى ده‌كرده قوربانى له‌جیاتی خوی و كهس و كارى له‌ماله‌وه ، جا لییان ده‌خوارد و لییشیان ده‌به‌خشی ، پاشان خه‌لكی شانازیان كرد ، جا وای‌پسی هات وهك ده‌بیٚنیت [رواه الترمذی (1541/31/3) وابن ماجه (3147/1051/2) وهو صحيح برواه صحيح ابن ماجه (2546) والارواء (1142)].

وه‌مه‌به‌ستی (أَبُو أُيُوبُ) له‌قسه‌كه‌ی نه‌ویه كه‌وا ئه‌مرؤ خه‌لك شانازی ده‌كه‌ن بو هه‌ر نه‌فه‌ریك ئازه‌لیك ده‌كه‌نه قوربانى .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌كه‌ی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لی پازی بیٚت) كه‌وا فه‌رمووی : ((ئیمه له‌گه‌ل پیغه‌مبه‌رى خوادا بووین (ﷺ) له‌سه‌فه‌ریكدا و جه‌ژنی قوربان هات ، جا هاو به‌ش بوینه‌وه هه‌ر ده (10) كهس له‌ووشتریک دا و هه‌ر كهوت (7) كه‌سیش له‌مانگایه‌ك (دا)) [رواه الترمذی (907/194/2) وابن ماجه (3131/1047/2) والنسائی (222/7) وهو حديث صحيح برواه صحيح ابن ماجه (2536) والمشكاة (1469)].

كه‌وا بوو قوربانى (الأضحية) جیاوازه له‌گه‌ل (الهدی) دا چونكه له (هدی) دا ووشتر و مانگا هه‌ر دووكیان له‌جیاتی كهوت (7) كه‌سه وهك له‌فه‌رموده‌كه‌ی جابردا هاتوه كه - ئیمامی مسلم (2/رقم/1318) و كه‌سانی تریش ریوایه‌تی ده‌كه‌ن .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌كه‌ی (أَبُو أَمَامَةَ بْنِ سَهْلٍ) كه‌وا فه‌رمووی ئیمه له (مدینه) دا قوربانیکانمان قه‌له‌وه‌ده‌كرد و موسولمانانیش قه‌له‌ویان ده‌كرد [رواه البخاری (10/باب الاضحية

وهسوننه‌ته پاش نویژ هه‌ر له‌شویئی نویژ (المصلی) دا سه‌ری بپریت (۱۱۱) وه‌به‌دهستی خوئی سه‌ری بپریت (۱۱۱) وه‌گۆشته‌که‌یشی خوئی لی‌ی بخواست و لییشی هه‌لبگریت و لییشی به‌خشیتته‌وه (۱۱۱)

النبي بکشین أقرنین ویذکر سمینین) تعليقاً ووصله ابو نعیم فی المستخرج من طریق أحمد بن حنبل عن عباد بن العوام أخبرنی یحی بن سعید الأنصاري . بروانه (فتح الباري شرع هذا الحديث) .

وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (علی) (خوای لی‌ی پازی بیئت) که‌وا فه‌رموی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمانی پی‌ی کردین بگه‌رپین بو - قوربانیه‌ک که‌وا که‌م و کورپی له‌ چاوو‌گویی دا نه‌بیئت [رواه ابن ماجه (2/رقم 3143) وهو حسن صحیح بروانه الإرواء (362،364) وصحیح ابن ماجه (2544) .

(۱۱۱) له (عُبَيْدُ بْنُ فَيْرُوزٍ) ه وه‌که‌وا فه‌رموی : به (الْبَرَاءُ بْنُ عَازِبٍ) م ووت : بۆم بگیره‌وه له‌وه‌ی پیغه‌مبه‌ر (ﷺ) پی‌ی باش نه‌بووه یان قه‌ده‌غه‌ی لی‌ی کردوووه که‌وا بگریته قوربانی ، جا فه‌رموی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((أَرْبَعٌ لَا تُجْزَى فِي الْأَضَاحِيِّ : الْعَوْرَاءُ الْبَيِّنِ عَوْرَهَا وَالْمَرِيضَةُ الْبَيِّنِ مَرَضُهَا وَالْعَرَجَاءُ الْبَيِّنِ ظَلْعُهَا وَالْكَسِيرَةُ (الْعَجْفَاءُ) الَّتِي لَا تُنْقِي)) واته : چوار جور ئازهل ناکریتته قوربانی ، ئه‌و ئازهله‌ کویره‌ی که‌کویره‌ی که‌ی پیوه‌ دیاره وه‌ ئه‌و ئازهله‌ شه‌له‌ی که‌شه‌له‌ی که‌ی پیوه‌ دیاره . وه‌ ئه‌و ئازهله‌ نه‌خۆشه‌ی که‌ نه‌خۆشیکه‌ی پیوه‌ دیاره وه‌ ئه‌و ئازهله‌ له‌پرو‌لاوازه که‌ وا میشکی نه‌ماوه له‌له‌پری‌دا . جا (عُبَيْدُ) ووتی : من پیم خوئ نیه‌ که‌وا که‌م و کورپی بیئت له‌ گوئی دا ، (الْبَرَاءُ) یش فه‌رموی : هه‌رچی بیئت خوئ نیه‌ بو خوئ وازی لی‌ی بیته و هه‌رامی مه‌که‌ له‌سه‌ر که‌س [رواه ابو داود (3/رقم 2802) والترمذی (4/1497/85) والنسائي (7/4369/214) وابن ماجه (2/3144/1050) وهو صحیح بروانه الإرواء (1148) وصحیح ابن ماجه (2545) .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لی‌ی پازی بیئت) که‌وا فه‌رموی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) سه‌رپین و (نَحْرُ) کردنی هه‌ر له‌جیئی نویژ (المصلی) دا ده‌کرد [رواه البخاري (10/رقم 5552) .

وه دروست نیه لی‌ی بفرۆشیته هه‌تا پیسته‌که‌یشی (□□□) وه پیویسته (واجب) ه‌له‌سه‌ر ئه‌وه که‌سه‌ی قوریانی سه‌رده‌پریت که‌وا هه‌ر له‌کاتی چوونه

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أُنَس) (خوای لی‌ی رازی بیته) که‌وا فه‌رموی : ((پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) قوریانی ده‌کرد به‌دوو به‌رانی ره‌ش و سپی شاخ دار (بِسْمِ اللَّهِ) و (الله أكبر) ی ده‌کرد وه‌بینیم به‌ده‌ستی خو‌ی سه‌ری ده‌بیری ، پی‌ی خسته‌بوه سه‌ر (گه‌ردنی)) [رواه البخاري (10/رقم 5558) ومسلم رقم (3/رقم 1966) وغیرهما] . وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جَابِرُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ) بپروانه (پ 394) .

(□□□) له (عَبْدُ اللَّهِ بْنِ وَقْدٍ) وه‌وه فه‌رموی : پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) قه‌ده‌غی کرد له خواردنی گوشتی قوریانی له‌دوای سی‌ی پۆژ . (عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي بَكْرٍ) ووتی : جا ئه‌مه‌م بۆ (عَمْرَةَ) گپرایه‌وه ئه‌ویش ووتی : راست ده‌کات ، بیستم (عَائِشَةَ) فه‌رموی : کۆمه‌لیک ووشت سوار هاتن له‌خه‌لکی ده‌شت له‌چیشه‌نگای پۆژی قوریاندا له‌کاتی پیغه‌مبه‌ری خوادا (ﷺ) جا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((أَدْخِرُوا ثَلَاثًا ثُمَّ تَصَدَّقُوا بِمَا بَقِيَ)) واته : به‌شی سی‌ی پۆژ هه‌لبگرن ، پاشان ئه‌وه‌ی مایه‌وه بیبه‌ خشن ، جا پاش ئه‌وه ووتیان : ئه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا خه‌لکی له‌قوریانیکانیان کونه‌ی ئاو دروست ده‌کهن و پۆنه‌که‌ی هه‌لده‌گرن ، جا پیغه‌مبه‌ری خوایش (ﷺ) فه‌رموی (وَمَا ذَاكَ) ؟ : واته : ئه‌ی ئه‌وه چی تیدایه ؟ ووتیان : تۆ قه‌ده‌غته‌ کردوه که‌وا گوشتی قوریانی له‌پاش سی‌ی پۆژ بخوریت . جا ئه‌ویش فه‌رموی ((إِنَّمَا نَهَيْتُكُمْ مِنْ أَجْلِ الدَّافَةِ الَّتِي دَفَّتْ فَكُلُوا وَأَدْخِرُوا وَتَصَدَّقُوا)) واته : من ته‌نھا له‌به‌ر ئه‌و ووشت سوارانه‌ی خه‌لکی ده‌شت که‌هاتن قه‌ده‌غهم لی‌ی کردن ، جا لی‌ی بخۆن و لی‌ی هه‌لبگرن و لی‌ی بیبه‌خشن [رواه مسلم (1971/1561/3) . .

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لی‌ی رازی بیته) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((مَنْ بَاعَ جِلْدَ أُضْحِيَّتِهِ فَلَا أُضْحِيَّةَ لَهُ)) واته : هه‌رکه‌سێک پیستی قوریانیکه‌ی بفرۆشیته ئه‌وه قوریانی یه‌که‌ی دروست نیه [رواه البيهقي (294/9) والحاكم وهو حديث حسن بپروانه صحيح الترغيب (103/2) وصحيح الجامع (6118)] .

نیو مانگی (ذی الحجّة) وه تا قوربانی سهر ده برپیت له تووک و نینوکی نه گریت . (۳۳۳)

گوێزه بانه - جهوتهم -

(العقیقة) (۳۳۳)

وه له بهر فهرموده که ی (علی) (خوای لی رازی بیّت) که وا فهرموی ((پیغه مبهری خوا (ﷺ) منی نارد که وا سه ره پهرشتی دابهش کردنی وشتری (هدی) ه کان بکه م ، وه فهرمانی پی کردم که وا هه موو گوشته که ی و پیسته که ی و جله کانی دابهش بکه م و هیچی لی نه ده مه قه سابه که وه فهرموی ئیمه خویمان له لای خویمان وه پیی ده دهین)) [رواه البخاری (4/رقم 1716) ومسلم (2/رقم 1317) وابو داود (2/رقم 1769) وابن ماجه (2/رقم 3099) بألفاظ مختلفه و نقلنا نحن معناه] .

(۳۳۳) له بهر فهرموده که ی (أم سلمة) (خوای لی رازی بیّت) که وا پیغه مبهری خوا (ﷺ) فهرموی : ((إِذَا رَأَيْتُمْ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ وَأَرَادَ أَحَدُكُمْ أَنْ يُضْحِيَ فَلْيُمْسِكْ شَعْرَهُ وَأَظْفَارَهُ)) واته : نه گهر مانگی (ذی الحجّة) تان بینی ، وه که سیکتان ویستی قوربانی بکات باتوکی و نینوکی بگریته وه واته : ایی نه گریت له و مانگه دا تا قوربانی که ی سهر ده برپیت [رواه مسلم (3/1565/1977)] .

وفی رواية أخرى . ((مَنْ كَانَ لَهُ دَبْحٌ يَدْبَحُهُ ، فَإِذَا أَهَلَ هِلَالَ ذِي الْحِجَّةِ فَلَا يَأْخُذُ مِنْ شَعْرِهِ وَ أَظْفَارِهِ حَتَّى يُضْحِيَ)) واته : هه رکه سیک قوربانی که ی هه بوو نه گهر مانگی (ذی الحجّة) ده رکه وت باله تووک و نینوکی نه گریت تا قوربانی ده کات [رواه مسلم (3/1566/1977) وابو داود (3/رقم 2791) والترمذی (4/102/1523) والنسائی (7/211-212)] .

(۳۳۳) عه ره ب ده لاین (عَقَّ الرَّجُلُ عَنْ ابْنِهِ ، يَعِقُّ) نه گهر (عَقِيقة) که ی - واته : تووکی سهری - بتاشیت و شه کیکی بو سهر برپیت وه نه و شه که ی بو نه وه سهر ده برپیت پی ده وتریت (عقیقة) بروانه [العین) خليل بن أحمد الفراهیدی (ل 62)] .

پویسته له‌سه‌ر هه‌ر موسولمانیکی به‌توانا ئه‌گه‌ر منالی بوو گوێزه بانه‌ی بۆ بکات (۱۱۱) ئه‌ویش دووشه‌که که ئه‌گه‌ر کوپ بوو یان شه‌کیکه

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (سَلْمَانُ بْنُ عَامِرٍ الضُّبِّي) (خوای لێ پازی بیئت) که‌وا فه‌رموی : بیستم پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) د‌فه‌رموی : ((مَعَ الْغُلَامِ عَقِيْقَةً ، فَأَهْرِيْقُوا عَنْهُ دَمًا وَأَمِيْطُوا عَنْهُ الْأَدْيَ)) واته : له‌گه‌ل هه‌موو منالیک دا گوێزه‌بانیه‌ک هه‌یه ، جا خوینیکی بۆ بریژن و نازاری له‌سه‌ر لابه‌دن [رواه البخاری (9/رقم 5472) وأبو داود (2822/41/8) والترمذی (1551/35/3) والنسائی (164/7)].

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (سَمْرَةَ) (خوای لێ پازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((كُلُّ غُلَامٍ رَهِيْنٌ بِعَقِيْقَتِهِ يُدْبِحُ عَنْهُ يَوْمَ سَابِعِهِ وَيُسَمَّى فِيهِ وَيُحْلَقُ رَأْسُهُ)) واته : هه‌موو منالیک بارمه‌ (ره‌ن) کراوته گوێزه‌بانیه‌که‌یه‌وه بۆی سه‌رده‌بردییته له‌حه‌وته‌م پۆزی دا و ناوی تیدا ده‌نریت و سه‌ری ده‌تاشریت [رواه أحمد (7/5-8) وأبو داود (3/رقم 2838) والترمذی (1522/101/4) والنسائی (4220/166/8) وابن ماجه (3165/1056/2) وهو صحيح برواه الإرواء (1165) وصحيح ابن ماجه (2563)].

(رَهِيْن) یان (مُرْتَهَن) - وه‌ک له‌هه‌ندی ریوایه‌ت دا وا هاتوه - مانای ئه‌وه‌یه که‌وا پیویسته گوێزه‌بانیه‌ی بۆ بکریت وه‌ک بلیی : ئه‌و منالیه‌ی خراوته‌ به‌بارمه‌وه تا گوێزه‌بانیه‌که‌ی بۆ نه‌کریت ده‌رناچیت له (ره‌ن) واته ئه‌و مناله وه‌کو شتیکی وایه به‌بارمه (ره‌ن) دانرابییت لای که‌سیک له‌جیگه‌ی قه‌رزیک دا ، بی که‌لکه‌ بۆخاوه‌نه‌که‌ی و هیچ سوودیکی بۆی نییه‌ تا ئه‌و قه‌رزه‌ ده‌داته‌وه و له‌ژێر بارمه‌یه‌ی ده‌ری ده‌کات ، جا ئه‌و کاته که‌لک دار و سوود به‌خش ده‌بییت بۆ خاوه‌نه‌که‌ی ، جا ئه‌و گوێزه‌بانیه‌یه‌ وه‌کو قه‌رزه‌که‌یه‌ کاتیکی که‌کرا - وه‌ک ئه‌وه‌یه‌ قه‌رزه‌که‌ درابیته‌وه - جا ئه‌وه‌ئیت ئه‌و مناله له (ره‌ن) ده‌رده‌چیت و که‌لک دار و سوود به‌خش ده‌بییت بۆ خاوه‌نه‌که‌ی .

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عَائِشَةَ) (خوای لێ پازی بیئت) که‌وا فه‌رموی : ((پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمانی پی‌کردین که‌وا گوێزه‌بانیه‌ بکه‌ین بۆ منالی کوپ دووشه‌ک وه‌ بۆ منالی کچ شه‌کیک)) [رواه الترمذی (1549/35/3) وابن ماجه (3163/1056/2) وهو حديث صحيح برواه الإرواء (1166) و صحيح ابن ماجه (2562)].

ئه‌گه‌ر کچ بوو ، له پوژ حه‌وته‌می له‌دایک بوونی‌دا بو‌ی سه‌ر ده‌پردی‌ت (□□□) وه‌ه‌ر له‌و پوژده‌دا ناوی ده‌نی‌ت و سه‌ری ده‌تاشی‌ت وه‌ تووکی سه‌ری کی‌شانه ده‌کات و به‌ئه‌ندازه‌ی سه‌نگه‌که‌ی زیو ده‌به‌خشی‌ته‌وه وه بانگیش ده‌دات به‌گویی‌ی راستی‌دا (□□□) وه سوننه‌ته پاش له‌دایک بوونی ده‌می شیرین

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (سَمْرَة) و (عَائِشَة) ی پیشوو (خوایان لی‌ی رازی بی‌ت) پروانه (پ412) .

تیبینی :

ئه‌گه‌ر ریک نه‌که‌وت له‌پوژی حه‌وته‌می (7) له‌دایک بوونی‌دا بکری‌ت ئه‌وه دروسته له‌پوژی چوارده‌یه‌می (14) یان بیست و یه‌که‌می (21) دا بکری‌ت له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (بُرَيْدَة) (خوای لی‌ی رازی بی‌ت) که‌وا پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((الْعَقِيقَةُ تُدْبِحُ لِسَبْعٍ أَوْ لِارْبَعِ عَشْرَةَ أَوْ لِاحْدَى وَعِشْرِينَ)) واته : گو‌یزه‌بانه له‌حه‌وته‌م پوژی‌دا سه‌رده‌پردی‌ت یا چوارده‌یه‌م پوژ یان بیست و یه‌که‌م پوژ [رواه البیهقی (303/9) والطبرانی فی الاوسط وغیرهما وهو صحیح بروانه الارواء (1170) وصحیح الجامع (4132)] .

به‌لام ئه‌وه‌ی که هه‌ندی ده‌لین که‌وا هه‌موو کاتی‌ک ده‌کری‌ت هه‌تا پاش مردنی مناله‌که‌ش ئه‌وه هیچ به‌لگه‌یه‌کی شه‌ری له‌سه‌ر نی‌یه .

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (سَمْرَة) (خوای لی‌ی رازی بی‌ت) پروانه (پ412) وه فه‌رموده‌که‌ی (سَلْمَانُ بْنُ عَامِرٍ) یش که ده‌فه‌رمی : ((وَأَمِيطُوا عَنْهُ الْأَدْي)) واته : تووکی سه‌ری لابده‌ن وه‌ک ئیمامی (الْخَطَّابِي) له (مَعَالِمُ السُّنَنِ) دا ده‌فه‌رموی وه فه‌رموده‌که‌مان له (پ412) دا باس کرد. وه فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو رَافِعٍ) یش (خوای لی‌ی رازی بی‌ت) که‌وا پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به (فَاطِمَة) ی فه‌رموو کاتی‌ک که (حَسَن) ی بوو ((إِحْلَاقِي رَأْسَهُ وَتَصَدَّقِي بِوَرْنِ شَعْرِهِ فَضَّةً عَلَى الْمَسَاكِينِ)) واته : سه‌ری بتاشه و به‌ئه‌ندازه‌ی سه‌نگی سه‌ری زیو ببه‌خشه‌وه به‌سه‌ر که‌م ده‌ستان دا [رواه احمد (390/6) والبیهقی (304/9) وهو حدیث حسن بروانه الارواء رقم (1175)] .

بکریّت به‌خورما (التَّحْنِيك) (۱۱۱۱) پاشان پیویسته له‌سه‌ر دایک و باوک پیش
پیگه‌یشتنی خه‌ته‌نه‌یشی بکن (۱۱۱۱) ،
ئه‌گه‌ر ئه‌وان پی‌ی هه‌لنه‌سن ئه‌وه پیویسته خو‌ی بیكات ئه‌گه‌ر پی‌گه‌یشت . (۱۱۱۱)

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو رَافِع) (خوای لی‌پازی بیّت) فه‌رموی : ((بینیم
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) بانگی‌دا به‌گو‌ی (حَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ) دا کاتیک که (فَاطِمَةُ) بو‌ی وه‌کو
بانگ دانی نو‌ی)) [رواه احمد و ابو داود و الترمذی رقم (1569) وه‌و حدیث حسن بروانه‌ی الارواء (1173)
وصحیح الترمذی (1224)] .

(۱۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو مُوسَى) (خوای لی‌پازی بیّت) که‌وا فه‌رموی :
((منالیکم بو ، جا هینام بولای پیغه‌مبه‌ر ، ئه‌ویش ناوی نا (إِبْرَاهِيمُ) و (تَحْنِيك) ی‌کرد
به‌خورما و دوعای به‌ره‌که‌تی بو‌ کرد ، و دایه‌وه‌ی به‌ده‌ستمه‌وه)) [رواه البخاری
(9/رقم/5467) وه‌ذا لفظه و مسلم (3/2145/1690)] .

(تَحْنِيك) ئه‌وه‌یه که‌وا خورمایه‌ک له‌ده‌م دا بجاو‌یت پاشان بیساو‌یته‌ ده‌می مناله‌که‌دا .
(۱۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لی‌پازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) فه‌رموی : ((خَمْسٌ مِنَ الْفِطْرَةِ : الْإِسْتِحْدَادُ وَالْخِتَانُ وَقَصُّ الشَّارِبِ وَتَشْفُ
الْإِيطِ وَتَقْلِيمُ الْأَظْفَارِ)) [رواه البخاری (10/رقم/5889) و مسلم (1/257/221) واصحاب السنن] .
بروانه به‌شی عیباداتی ئه‌م کتیبه (تیبینی (أ) له‌سه‌ر (پ29) .

(۱۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عُثَيْمُ بْنُ كَثِيرٍ) (عُثَيْمُ بْنُ كَثِيرٍ) که‌وا فه‌رموی :
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) به‌کابرایه‌کی فه‌رموو که تازه موسولمان بوو ((أَلِقَ عَنكَ شَعْرَ
الْكَفْرِ وَأَخْتَتِنِ)) واته : تووکی بی‌باوه‌پی له‌خوت بکه‌ره‌وه و خه‌ته‌نه بکه [رواه ابو داود
(20/2/356) و البیهقی (1/172) وه‌و حدیث حسن بروانه صحیح الجامع (1251)] .

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لی‌پازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) فه‌رموی : ((إِحْتَتَنَ إِبْرَاهِيمُ خَلِيلُ الرَّحْمَنِ بَعْدَ مَا أَتَتْ عَلَيْهِ ثَمَانُونَ سَنَةً)) واته
: پیغه‌مبه‌ر (إِبْرَاهِيمُ) ی خو‌شه‌ویستی خوا (الرَّحْمَن) خه‌ته‌نه‌ی کرد پاش ئه‌وه‌ی که هه‌شتا
سال به‌سه‌ر ته‌مه‌نی‌دا تیپه‌ر بوو [رواه البخاری (11/رقم/6298) و مسلم (4/370/1839)] .

میوان داری (الضیافة)

پیویسته لهسهه ئهه کهسهی که ههیییت میوان رابگریت ، میوان داری میوان بکات نهگهه دابهزیه لای (۱۱۱) وهسنووری راگرتنی میوان تا سئ

وه خوای گهورهیش به پیغهمبهری خوا (ﷺ) دههه رموی لهسوره تی (النحل: 123) دا : ﴿ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا﴾ واته : پاشان وهحیشمان بوئو رهوانه کرد کهوا شوینی میلهت و ریباری (إِبْرَاهِيمَ) بکهوه .

(۱۱۱) لهبهه ره مووده کهی (أَبُو شُرَيْحِ الْعَدَوِيِّ) (خوای لی رازی بییت) کهوا فه رموی ههردوو گویم بیستی و ههردوو چاوم بینی کاتیک پیغهمبهری خوا (ﷺ) قسهی ده کرد جا فه رموی : ((مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَلْيُكْرِمْ ضَيْفَهُ جَائِزَتَهُ)) واته : هههکه سیک باوهری به خواوه به پوژی دواهی ههیه باریز له میوان بگریت و خزمه تی (جائزه) هکهی بکات ، ووتیان : ئهی پیغهمبهری خوا (جائزه) هکهی چییه؟ فه رموی : ((يَوْمَ وَلِيَّةٌ وَالضِّيَافَةُ ثَلَاثَةُ أَيَّامٍ فَمَا كَانَ وَرَاءَ ذَلِكَ فَهُوَ صَدَقَةٌ ، وَلَا يَحِلُّ لَهُ أَنْ يَشْوِيَ عِنْدَهُ حَتَّى يُحْرَجَهُ)) واته : شهوو پوژیکه ، وه میوان داریش سئ پوژه ، جا هه رچی دواهی ئهه و سئ پوژه بوئه وهه خیره سه دهقهیه ، وه هه لال نییه بو میوان له وماوهیه زیاتر بمینیتته وهه تا وهکو نارپه هه تی نه کات – وتوشی تاوان و گونا هیشی نه کات چونکه لهوانه یه بههوی زورمانه وهه وهه غه بیته بکهه و گومانی خراپیشی پی بیهه – [رواه البخاری (10/رقم/6135) و مسلم (48/1352/3) واصحاب السنن الا نسائی وغیرهم] .

وه لهبهه ره مووده کهی (عُقْبَةُ بْنُ عَامِرٍ) (خوای لی رازی بییت) کهوا فه رموی : ووتمان ئهی پیغهمبهری خوا تو رهوانه مان ده کهیت جا ئیمه لا دههینه لای خه لکانیک میوان داریمان ناکهه ، جا توچی ده بینیت؟ پیغهمبهری خوایش (ﷺ) فه رموی : ((إِنْ نَزَلْتُمْ بِقَوْمٍ فَأَمَرُوا لَكُمْ بِمَا يَنْبَغِي لِلضَّيْفِ فَأَقْبِلُوا فَإِنْ لَمْ يَفْعَلُوا فَخُذُوا مِنْهُمْ حَقَّ الضَّيْفِ الَّذِي يَنْبَغِي لَهُمْ)) واته : نهگهه لاتان داوه لای خه لکانیک و میوان داریمان کردن به وهی بو میوان ده بیته بگریت ، ئهوه وهه بگرن ، به لام نهگهه نههیهان نه کرد ،

پوژّه ، پوژئی یه‌که‌م چهند له توانای دا هه‌بیّت خزمه‌تی ده‌کات و پوژئی لی ده‌گریّت ، وه پوژئی دووهم و سئ‌یه‌م له‌سه‌ر باوو عاده‌تی پوژانه‌ی خوئی ده‌چیّت و چی خوئی ده‌یخوات خزمه‌تی ئه‌ویشی پیّ ده‌کات ، پاش ئه‌وه ئیتر چهند میوان داری بکات به‌خیر ده‌ژمیردریّت بوی ئه‌گه‌ر ویستی له‌سه‌ر هه‌بیّت میوان داری بکات ، وه ئه‌گه‌ر ویستی له‌سه‌ری نه‌بیّت ئه‌وه هیچ ته‌کلیفی شه‌ری له‌سه‌ر نی‌یه ، وه حه‌ل‌لایش نی‌یه بوّ میوان له‌سئ پوژ زیاتر بمیئیته‌وه ، ئه‌گه‌ر خاوه‌ن مالّ خوئی پیّی خووش نه‌بوو چونکه تووشی ناره‌حه‌تی و تاوانی ده‌کات (۳۳۳) ، وه ئه‌گه‌ر که‌سیک توانای هه‌بوو و میوان داری نه‌کرد ، ئه‌وه میوانه‌که ده‌توانیّت حه‌ققی میوانی بوّ خوئی ببات ، (۳۳۳) وه خواردنی خواردنه‌منی هیچ که‌سیکی‌تر حه‌ل‌ل نی‌یه به‌بیّ

ئه‌وه ئه‌وه‌یان لیّ بسینن که‌مافی میوانه و پیویسته بوّیان بگریّت [رواه البخاری (10/رقم/6137) و مسلم (3/1727/1353) واصحاب السنن النساءئ].

وه له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (المقدّام) (خوای لیّ رازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((لَيْلَةُ الضَّيْفِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ ، فَإِنْ أَصْبَحَ بِفَنَائِهِ مَحْرُومًا كَانَ دَيْنًا لَهُ عَلَيْهِ إِنْ شَاءَ إِقْتِضَاهُ وَإِنْ شَاءَ تَرَكَهُ)) واته : شه‌وی میوان پیویست (واجب) ه له‌سه‌ر هه‌موو موسولمانیک . جا ئه‌گه‌ر مایه‌وه له‌بن ده‌ستی (مالی) دا به‌بیّ به‌ش ئه‌وه ده‌بیّته قه‌رز به‌سه‌ریوه ، ئه‌گه‌ر ویستی هه‌بیّت لیّ ی داوا ده‌کاته‌وه ، وه ئه‌گه‌ر ویستی شه‌ی هه‌بیّت وازی لیّ دینیت [رواه احمد (4/13) و ابو داود (3/رقم/3750) و ابن ماجه (2/3677/1212) وهو صحيح برواه السلسله الصحيحه (2204) وصحيح ابن ماجه (2966)].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أبو شريح) ی پیشوو پروانه (پ 418) .

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عقبة بن عامر) و (المقدّام أبي كريمة) (خوایان لیّ رازی

بیّت) پروانه (پ 418).

پرسی خوئی (۱۱۱) مه‌گهر ئه‌وکه‌سه زور پپیوستی به‌خواردن هه‌بیّت ،
 ئه‌وکاته بانگی خاوه‌نه‌که‌ی ده‌کات ئه‌گهر وه‌لامی دایه‌وه ئه‌وه چاکه ،
 ئه‌گینا ده‌توانیّت به‌چاکه به‌پی‌ی پپیوست لی‌ی بخوات بی‌ ئه‌وه‌ی هیچ
 هه‌لبگریّت له‌گه‌ل خوئی‌دا (۱۱۱)

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌ی خوای گه‌وره له‌ سوره‌تی (البقرة: 188) دا که
 ده‌فه‌رموی: ﴿وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ﴾ جا بۆ واتاکه‌ی بپروانه (پ322) .
 وه‌له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لی‌ی رازی بیّت) که‌وا پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ
 فه‌رموی: ((لَا يَحْلِبَنَّ أَحَدُكُمْ مَأْشِيَةً أَحَدًا إِلَّا بِإِذْنِهِ ، أَوْ يَحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يُؤْتِيَ مَشْرَبَهُ
 فَيُنْتَتِلَ طَعَامَهُ وَإِنَّمَا تَحْزَنُ لَهُمْ ضُرُوعُ مَوَاشِيهِمْ أَطْعَمَتْهُمْ فَلَا يَحْلِبَنَّ أَحَدٌ مَأْشِيَةً
 أَحَدًا إِلَّا بِإِذْنِهِ)) واته : هیچ که‌سیکتان مه‌پو و لاخی هیچ که‌سیکی‌تر نه‌دۆشی مه‌گهر
 به‌پرسی کابرا خوئی ، ئایه هیچ که‌سیک له‌ئیه‌وه پی‌ی خوشه بیّت ته‌ماشا بکات خواردن و
 خواردنه‌وه‌ی له‌ شوینی خوئی‌دا نه‌ماوه ، له‌پاستی‌دا گوانی مه‌پو و لاخه‌کانیان خواردن بۆ
 خوئیان هه‌لده‌گریّت ، بۆیه هیچ که‌سیک مه‌پو و لاخی هیچ که‌سیک نه‌دۆشیّت مه‌گهر
 به‌پرسی خوئی [رواه البخاری (5/رقم/2435) ومسلم (3/1726/1352) وغيرهما] .

که‌وابوو هه‌موو به‌لگه‌یه‌ک له‌سه‌ر حه‌رام بوونی مائی که‌سیکی‌تر به‌لگه‌یه له‌سه‌ر
 ئه‌وه‌ی خواردنه‌مه‌نیشی هه‌ر حه‌رامه ، چونکه خواردنه‌مه‌نیش ماله ، به‌لکو باشترینی ماله
 وه‌ک پی‌غه‌مبه‌ری خوا(صلی الله علیه وسلم) فه‌رموی: ((وَدَلِكِ أَفْضَلُ أَمْوَالِنَا)) [رواه
 ابوداود (9/رقم/3548) والترمذی (3/2203/293) وابن ماجه (2/2295/770) وهو حدیث حسن بپروانه
 صحیح ابن ماجه (1859)] .

به‌لام ئه‌وه‌ی که له‌م (عام) ه‌دا تاییه‌ت (خاص) کراوه (خُصِّصَ مِنْ هَذَا الْعَامِ) ئه‌وه
 به‌ده‌ق (نص) ی ئایه‌ت یان فه‌رموده تاییه‌ت کراوه وه‌ک میوان که ده‌توانیّت له‌خواردنی
 خاوه‌ن مائیکی به‌توانا به‌شی خوئی بیات ئه‌گهر میوان داری نه‌کات .

(۱۱۱) له‌به‌ر ئه‌و فه‌رمودانه‌ی که له‌م باره‌وه هاتوو له‌وانه فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو
 سَعِيدُ الْخُدْرِيِّ) (خوای لی‌ی رازی بیّت) ، که‌وا پی‌غه‌مبه‌ری خوا ﷺ فه‌رموی: ((إِذَا أَتَيْتَ
 عَلَى رَاعٍ فَنَادَهُ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ فَإِنْ أَجَابَكَ وَإِلَّا فَاشْرَبْ فِي غَيْرِ أَنْ تُفْسِدَ ، وَإِذَا أَتَيْتَ

شیوازی نان خواردن (آداب الأكل)

عَلَى حَائِطِ بُسْتَانٍ ، فَنَادَ صَاحِبَ الْبُسْتَانِ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ ، فَإِنْ أَجَابَكَ وَإِلَّا فَكُلْ فِي أَنْ لَا تُفْسِدَ)) واته : ئەگەر گه‌یشتیت به رانیك ئەوه بانگی شوانه‌که‌ی بکه سئ‌جار ، جا ئەگەر وه‌لامی دایته‌وه ئەوه چاکه ، ئەگینا لی‌ی بخۆره‌وه به‌لام بیئ ئەوه‌ی هیچ خراپ بکه‌یت ، وه ئەگەر به‌باخیك گه‌یشتی ئەوه بانگی خاوه‌ن باخه‌که بکه سئ‌جار ، جا ئەگەر وه‌لامی دایته‌وه ئەوه چاکه ، ئەگینا ئەوه لی‌ی بخۆ به‌بیئ ئەوه‌ی هیچ خراپ بکه‌یت [رواه احمد (8-7/3) وابن ماجه (2300/771/2) والحاكم (132/4) وصححه ووافقه الذهبي وهو كذلك برواهه الارواء (2521) و صحیح ابن ماجه (1862) .

وه فهرمووده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لی‌ی رازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرمووی : ((مَنْ دَخَلَ حَائِطًا فَلْيَأْكُلْ وَلَا يَتَّخِذْ حُبْنَةً)) واته : هه‌رکه‌سیك ئەگەر چوه باخیکه‌وه ئەوه لی‌ی بخوات و هیچ له‌گه‌ل خۆیدا هه‌لنه‌گریت [رواه الترمذی (1287/583/3) . وابن ماجه (2301/772/2) وغيرهما وهو صحیح صحیح ابن ماجه (1863) .

وه فهرمووده‌که‌ی (سَمُرَةَ) (خوای لی‌ی رازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فهرمووی : ((إِذَا أَتَى أَحَدُكُمْ عَلَى مَاشِيَةٍ فَإِنْ كَانَ فِيهَا صَاحِبُهَا فَلْيَسْتَأْذِنْهُ فَإِنْ أذِنَ لَهُ فَلْيَحْتَلِبْ وَلْيَشْرَبْ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهَا أَحَدٌ فَلْيَصُوتْ ثَلَاثًا فَإِنْ أَجَابَهُ أَحَدٌ فَلْيَسْتَأْذِنْهُ فَإِنْ لَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَلْيَحْتَلِبْ وَلْيَشْرَبْ وَلَا يَحْمَلْ)) واته : ئەگەر که‌سیکتان گه‌یشتن به‌رانیك ، ئەگەر خاوه‌نه‌که‌ی له‌گه‌ل دابوو ئەوه پرسى بکات ، جا ئەگەر پوخسه‌تی پی‌دا ئەوه بابیدۆشیت و لی‌ی بخواته‌وه ، به‌لام ئەگەر که‌سی تیدا نه‌بوو ئەوه سئ بانگ بکات ، ئەگەر که‌س وه‌لامی دایه‌وه ئەوه پرسى پی بکات ، به‌لام ئەگەر که‌س وه‌لامی نه‌دایه‌وه ، ئەوه ببیدۆشیت و لی‌ی بخواته‌وه و لی‌ی هه‌لنه‌گریت له‌گه‌ل خۆیدا [رواه ابوداود (3/رقم/2619) والترمذی (1296/590/3) وهو حدیث صحیح برواهه الارواء (2521) .

به‌ناوی خواوه ده‌ست پی کردن (۳۳۳) و به ده‌ست راست خواردن (۳۳۳) و به‌دانیشتنه‌وه (۳۳۳) وه له‌به‌ردهم خووه خواردن (۳۳۳)

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عائشه) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ طَعَامًا فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ ، فَإِنْ نَسِيَ فِي أَوْلِهِ فَلْيَقُلْ بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوْلِهِ وَآخِرِهِ)) واته : ئە‌گەر یه‌کیکتان خواردنی خوارد ئە‌وه با بلیت (بسم الله) جا ئە‌گەر له‌یادی چوو له‌پیشه‌وه بلیت ئە‌وه با بلیت ((بِسْمِ اللَّهِ فِي أَوْلِهِ وَآخِرِهِ)) [رواه احمد (207/6) وابوداود (4/رقم/3767) والترمذی (4/1858/288) وابن ماجه (2/3264/1086) وهو حدیث صحیح بیوانه‌ الارواء (1965) وصحیح ابن ماجه (2641)].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لی رازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((إِذَا أَكَلَ أَحَدُكُمْ فَلْيَأْكُلْ بِيَمِينِهِ وَإِذَا شَرِبَ فَلْيَشْرَبْ بِيَمِينِهِ فَإِنَّ الشَّيْطَانَ يَأْكُلُ بِشِمَالِهِ)) واته : ئە‌گەر یه‌کیکتان خواردنی خوارد ئە‌وه با به‌ده‌ستی راست بیخوات وه ئە‌گەر خواردنه‌وه‌ی خواردنه‌وه ئە‌وه با به‌ده‌ستی راست بیخواته‌وه چونکه شه‌یتان به‌چه‌پ ده‌خوات و به‌چه‌پیش ده‌خواته‌وه [رواه مسلم (3/2020/1598) وابوداود (4/رقم/3779) والترمذی (4/1800/258)].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جَحِيفَةَ) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا فه‌رموی : من لای پیغه‌مبه‌ر بووم (ﷺ) جا به‌پیاویکی فه‌رموو که له‌لای دابوو ((لَا أَكُلُ وَأَنَا مُتَّكِيٌّ)) واته : من به‌هه‌لاژیانه‌وه (پاکشانه‌وه) خواردن ناخۆم [رواه البخاری (9/رقم/5499)].

(۳۳۳) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عَمْرُو بْنُ أَبِي سَلَمَةَ) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا فه‌رموی : من مندال بووم له‌باووشی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) جا له‌کاتی خواردن دا ده‌ستم به‌هه‌موو لایه‌کی قابه‌که‌دا ده‌گړاند ، جا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) پی‌ی فه‌رموم : ((يَاغُلَامُ سَمِّ اللَّهَ وَكُلْ بِيَمِينِكَ وَكُلْ مِمَّا يَلِيكَ)) واته : ئە‌وه مندال ناوی خوابینه‌وه به‌ده‌ستی راست بخۆ له‌به‌ر ده‌ستی خۆته‌وه بخۆ ، جا له‌پاش ئە‌وه ئیتر خواردنی من به‌و شیوه‌یه بوو [رواه البخاری (9/رقم/5376) ومسلم (3/2022/1599) وغيرهما].

وه له‌ده‌وروبه‌ری قاپه‌که‌وه نه‌ک له‌ناو پاستی‌یه‌وه (□□□) وه پاک کردنه‌وه‌ی قاپه‌که‌و لیساندنه‌وه‌ی په‌نجه‌کانی پاش ته‌واو کردن (□□□) وله‌کو‌تایی خواردنیش دا سوپاسی خوی گه‌وره بکات (□□□)

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لى رازی بیټ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((الْبِرْكَهُ تُنْزَلُ وَسَطَ الطَّعَامِ فَكُلُوا مِنْ حَافَتَيْهِ وَلَا تَأْكُلُوا مِنْ وَسَطِهِ)) واته : به‌ره‌که‌ت به‌سه‌ر ناو‌پاستی خواردن دا داده‌به‌زیت ، بویه له‌لیوار و ئەم لاو ئەولاکانی‌یه‌و بخۆن ، وه‌له ناو‌پاستی‌یه‌وه مه‌خۆن [رواه الترمذی (1805/260/4) وابن ماجه (3277/1090/2) وهو حدیث صحیح بېوانه صحیح ابن ماجه (2650)].

(□□□) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَنَسُ) (خوی لى رازی بیټ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئە‌گه‌ر خواردنیکى بخواردایه هه‌رسی په‌نجه‌کانی - که‌خواردنی پى ده‌خوارد - ده‌لیسایه‌وه ، وه‌ده‌یفه‌رموو ((إِذَا سَقَطَتْ لُقْمَةٌ أَحَدِكُمْ فَلْيَمِطْ عَنْهَا الْأَذَى وَلْيَأْكُلْهَا وَلَا يَدْعُهَا لِلشَّيْطَانِ)) واته : ئە‌گه‌ر تیکه‌ی یه‌کیکتان که‌وت ئە‌وه با پاکى کاته‌وه و بیخوات و نیه‌یلته‌وه بو شه‌یتان . (أَنَسُ) فه‌رموی : وه‌فه‌رمانی پى ده‌کردین که‌وا قاپه‌که‌ پاک بکه‌ینه‌وه له‌خواردن و ده‌یفه‌رموو ((فَإِنَّكُمْ لَا تَدْرُونَ فِي أَيِّ طَعَامِكُمُ الْبِرْكَهُ)) واته : چونکه ئیوه نازانن به‌ره‌که‌ت له‌چی خواردنیکتان دایه [رواه مسلم (2034/1607/3) وغیره].

(□□□) له‌به‌ر ئە‌و فه‌رموودانه‌ی که‌له‌و باره‌یه‌وه هاتون ، له‌وانه فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو أَمَامَةَ) (خوی لى رازی بیټ) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ئە‌گه‌ر خواردنه‌که‌ی هه‌لبگرتایه ده‌یفه‌رموو : ((الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مَبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ وَلَا مُودَعٍ وَلَا مُسْتَعْنَى عَنْهُ رَبَّنَا)) واته : سوپاس بو خوی گه‌وره سوپاسیکى زۆری پاکى به‌به‌ره‌که‌ت ، سوپاسیک وه‌رگه‌راو بیټ لای ئە‌و وه نه‌ب‌راوه‌بیټ وه به‌رده‌وام پیویست دار بین پى‌ئى ئە‌ی په‌روه‌ردگارمان [رواه البخاری (9/رقم/5458) وغیره وفی روایه ابن ماجه (2/رقم/3285)] جاء بلفظ : ((الْحَمْدُ لِلَّهِ حَمْدًا كَثِيرًا...)). وه‌ئەم سوپاس و دووعا‌کردنه شیوه‌ی تریشی هه‌یه ده‌توانیت ب‌روانیته کتیبی (الكَلِمُ الطَّيِّبُ) (شَیْخُ الْإِسْلَامِ إِبْنُ تَيْمِيَّةٍ) به‌ لیکۆلینه‌وه‌ی (تحقیق) (شیخ ألبانی) که‌ناوی ناوه (صَحِيحُ كَلِمِ الطَّيِّبِ) .

خواردنەوہ (الأشربة)

هەر شتیک مەرۆف بى ھۆش بکات (ژیری نەھیلپت) حەرەمە (۳۳۳)

(۳۳۳) لەبەر فەرموودەكەى (إبنُ عمر) (خوایان لى رازى بیئت) كەوا پینغەمبەرى خوا (ﷺ) فەرمووى : ((كُلُّ مُسْكِرٍ خَمْرٌ وَكُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ)) واتە : ھەموو بى ھۆش كەرىك مەيە و ھەموو بى ھۆش كەرىكەش حەرەمە [رواه مسلم (3/1587/2003) وابو داود (4/رقم 3679) وغیرھما] .

جا ئەم فەرموودەيە ھەموو جۆرە بى ھۆشكەرىك دەگریتەوہ ئیتر ئاوى ترى بیئت یان ئاوى خورما بیئت یان ھەرشتیکى تر بیئت ، وەكو (تلیاک) ، وە ئەو جۆرە داھاتوہ تازانەیش كە مەرۆف بى ھۆش دەكات ، جا ھەمووى بەر فەرموودەكەى خواى گەورە دەكەویت لەسورەتى (المائدة : 90) . دا كە دەفەرمووى : ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ واتە : ئەى ئەوانەى كە باوەر تان ھیناوە بە پاستى مەى و قومار و بتەكان و (الأزلام) – جۆرى بەخت تاقى كردنەوہ – پیسن و لە كردهوہى شەیتانن بۆیە خۆتانى لى بەدوور بگرن بەلكو پزگار وسەرفرازیبن .

وہلە فەرموودەكەى (عائشە) دا (خوای لى رازى بیئت) ھاتوہ كەوا پینغەمبەرى خوا (ﷺ) پرسىارى لى كرا لە بارەى (البئح) ھ وە كە ئاوى ھەنگوینە ، كە خەلكى (اليمين) دەیانخواردوہ ، جا پینغەمبەرى خوايش (ﷺ) فەرمووى : ((كُلُّ شَرَابٍ أَسْكِرَ فَهُوَ حَرَامٌ)) واتە : ھەر خواردنەوہیەك مەرۆف بى ھۆش بکات ئەوہ حەرەمە [رواه البخاري (1/رقم 242) و (10/رقم 5585) ومسلم (3/1585/2001) وأصحاب السنن] .

وہ فەرموودەى راستمان لەم بارەيەوہ زۆرە ، كەوا ھیچ گومانیک ناھیلپتەوہ لەم مەسەلەيەدا .

تیبینی :

یه‌که‌م : مه‌ی خواردنه‌وه یه‌کیکه له‌تاوانه گه‌وره‌کان له‌ئیسلام دا وه‌نه‌فره‌تی (لَعْنَةُ) لِّ كِرَاوِهْ وَهَلْهَوْ كِه‌سه‌یشی بیخواته‌وه ، وه‌له‌وه‌یشی بیگوشیت وه له‌وه‌یشی بۆی ده‌گوشیت وه له‌وه‌یشی ده‌یفرۆشیت وه له‌وه‌یشی ده‌یفرۆشن وه له‌وه‌یشی هه‌لی ده‌گریت وه له‌وه‌یشی بۆی هه‌لده‌گریت وه له‌وه‌یشی نرخه‌که‌ی ده‌خوات وه له‌وه‌یشی که‌تی ده‌کات ، له‌به‌ر ئه‌و فه‌رموودانه‌ی که‌له‌م باره‌یه‌وه هاتوون که‌له (صحیح ابن ماجه) وه ده‌رمان هیناوه :

(أ) فه‌رمووده‌که‌ی (أَبُو دَرْدَاءَ) (خوای لِّ پازی بیئت) که فه‌رمووی : خۆشه‌ویستم (ﷺ) وه‌سیه‌تی پی‌کردم و فه‌رمووی ((لَا تَشْرَبِ الْخَمْرَ فَإِنَّهَا مِفْتَاحُ كُلِّ شَرٍّ)) واته : مه‌ی مه‌خۆره‌وه چونکه له‌پاستی دا مه‌ی خواردنه‌وه کلیلی ده‌رگای هه‌موو خراپه یه‌که [صحیح ابن ماجه (2717) و صحیح الجامع (7334)] .

(ب) فه‌رمووده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لِّ پازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ((مَنْ شَرِبَ الْخَمْرَ فِي الدُّنْيَا لَمْ يَشْرِبْهَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا أَنْ يَتُوبَ)) واته : هه‌ر که‌سێک له‌دوونیا دا مه‌ی بخواته‌وه ئه‌وه له‌دوا رۆژدا ناخواته‌وه – واته له‌مه‌یی به‌هه‌شت بئ‌بش ده‌بیئت – مه‌گه‌ر ته‌وبه‌ بکات و په‌شیمان بیته‌وه [صحیح ابن ماجه (2718) و السلسله الصحیحة (384)] .

(ج) فه‌رمووده‌که‌ی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لِّ پازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ((مُذْمِنُ الْخَمْرِ كَعَابِدِ الْوَتَنِ)) واته : ئه‌وه‌ی که‌وا له‌سه‌ر مه‌ی خواردنه‌وه پاهاتوه وه‌کو بت په‌رست وایه [صحیح ابن ماجه (2720) و السلسله الصحیحة (677) و هه‌ر حدیث حسن] .

(د) فه‌رمووده‌که‌ی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لِّ پازی بیئت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رمووی : ((لَعْنَتِ الْخَمْرِ عَلَى عَشْرَةِ أَوْجِهٍ : بَعِينَهَا وَعَاصِرَهَا وَمُعْتَصِرَهَا وَبَائِعَهَا وَمُبْتَاعَهَا وَحَامِلَهَا وَالْمَحْمُولَةَ إِلَيْهِ وَأَكْلَ ثَمَنِهَا وَشَارِبَهَا وَسَاقِيَهَا)) واته : مه‌ی له‌ده‌ پوه‌وه نه‌فره‌تی لِّ کراوه : خودی خۆی وه ئه‌وه‌ی ده‌یگوشیت وه نه‌وه‌یشی بۆی ده‌گوشیت وه ئه‌وه‌ی ده‌یفرۆشیت وه نه‌وه‌یشی پی‌ده‌فرۆشیت وه هه‌لگری وه نه‌وه‌یشی

وهئه‌وه‌یشی زوری مروّف بی هوش بکات که‌میشی هر حرامه (۱۱۱) وه ناو
گوشاردن (الأنتیان) دروسته له نیو هه‌موو قاپ و کاسه‌یه‌ک دا (۱۱۱)

بوی هه‌لده‌گیریت وه بخوری نرخه‌که‌ی وهئه‌وه‌یشی ده‌یخواته‌وه وهئه‌وه‌یشی تی ده‌کات
[صحیح ابن ماجه (2725) والإرواء (1529)].

دووهم : هه‌ندی‌که نه‌فام و ئاره‌زوو باز ده‌یانه‌ویت به فی‌ل هه‌ندی‌که جوری مه‌ی بو
خویان حه‌لال بکه‌ن به هر ناوی‌که وه له ژیر هر په‌رده‌یه‌کیش دا بی‌ت ، پیغه‌مبه‌ری
سه‌وه‌رمان ناگاداری کردینه‌ته‌وه له‌م جوړه که‌سانه وه که له‌فه‌رموده‌که‌ی (أبو مالك
الأشعري) دا هاتوه (خوای لی رازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((لَيْشَرِّينَ
نَاسٌ مِنْ أُمَّتِي الْخَمْرَ وَيُسَمُّونَهَا بَعْضَ إِسْمِهَا)) واته : بی گومان که‌سانیک له
نومه‌ته‌که‌ی من مه‌ی ده‌خونه‌وه ، وه به‌ناوی‌کی تره‌وه ناوی لی دهنین [رواه ابو داود
(4/رقم/3688) وابن ماجه (4020/1333/2) بلفظ آخر عن (عبادة بن صامت) وهو صحیح بروانه صحیح ابن ماجه
(2730)].

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (عائشة) (خوای لی رازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی
پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((كُلُّ مُسْكِرٍ حَرَامٌ ، وَمَا أَسْكَرَ الْفَرْقُ مِنْهُ فَمِلْهُ الْكُفُّ
مِنْهُ حَرَامٌ)) واته : هه‌موو بی هوش که‌ریک حه‌رامه وهئه‌وه‌ی یه‌ک (فرق) ی مروّف بی هوش
بکات نه‌و گوئی‌کی‌کیشی هر حه‌رامه [رواه احمد (131/17/6) وابو داود (4/رقم/3687) والترمذی
(1866/93/4) وهو صحیح بروانه الأرواء (2376)].

وه (الفرق) واته : سیّ (صاع) ه که‌ده‌کاته (12.617) لتر . وه فه‌رموده‌که‌ی (إبن
عمر) (خوایان لی رازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((مَا أَسْكَرَ
كَثِيرُهُ فَكَلِيلُهُ حَرَامٌ)) واته : نه‌وه‌ی زوره‌که‌ی بی هوش بکات نه‌وه که‌مه‌که‌یشی هر
حه‌رامه [رواه احمد (91/2) وابن ماجه (3392/1124/2) وهو صحیح بروانه الأرواء (2375) و صحیح ابن
ماجه (2736) و روی هذا الحديث من طريق (جابر بن عبد الله) و (عمرو بن العاص) (ﷺ) بروانه سنن ابی داود
(4/رقم/1865) وابن ماجه (3393،3394/1125/2) و احمد (343/3) وهو صحیح بروانه صحیح ابن ماجه (2737) و
(2738)].

وه‌قه‌ده‌غه‌ کراوه‌ له‌تیکه‌ل‌ کردنی میوژ و خورمای قه‌سپ وه‌ هه‌روه‌ها تیکه‌ل‌ کردنی خورمای ته‌ر و خورمای (بُسْر) و ئاو گوشاردنیان پیکه‌وه‌ (۱۱۱)

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (بُریدة) (خوای لی رازی بی‌ت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی ((كُنْتُ نَهَيْتُكُمْ عَنِ الْأَشْرِبَةِ إِلَّا فِي ظُرُوفِ الْأَدَمِ ، فَاشْرَبُوا فِي كُلِّ وَعَاءٍ غَيْرَ أَنْ لَا تَشْرَبُوا مُسْكِرًا)) واته‌ : من له‌پیش دا قه‌ده‌غه‌م لی کردبوون له‌خواردنه‌وه‌ له‌هه‌موو جوړه (ظُرُوفِ) یك دا جگه‌ له‌ (ظُرْفِ) ی پیست ، جا ئیستا له‌هه‌موو (وعاء) یك دا بخونه‌وه‌ به‌لام ته‌نها شتیك مه‌خونه‌وه‌ که‌بی هۆشتان ده‌کات [رواه مسلم 977/1585/3] .

(ظُرُوفِ) و (وعاء) : ئه‌و جوړه‌ گۆزه‌ و به‌رمیل و سه‌تل و قازانانه‌یه‌ که‌ ئه‌و خواردنه‌وانه‌ یان تیدا دروست ده‌کریت .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (جَابِر) (خوای لی رازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) قه‌ده‌غه‌ی کردوه‌ له‌ئاو گوشاردنی خورمای قه‌سپ و میوژ پیکه‌وه‌ وه‌قه‌ده‌غه‌یشی کردوه‌ له‌ئاو گوشاردنی خورمای ته‌ر و خورمای (بُسْر) پیکه‌وه‌ [رواه البخاری 10/رقم/5595] و مسلم (1986/1574/3) و غیرهما] .

وه‌خورمای (البُسْر) : قوناغی چواره‌مه‌ له‌و قوناغانه‌ی که‌ خورما پییدا تیپه‌ر ده‌بی‌ت له‌پیگه‌یشتنی دا ، چونکه‌ خورما یه‌که‌م قوناغی پی‌ی ده‌وتریت (طَلْع) پاشان (خَلال) پاشان ده‌بی‌ته (بَلَح) پاشان ده‌بی‌ته (بُسْر) پاشان ده‌بی‌ته خورما ته‌ر (رُطْب) پاشان ده‌بی‌ته قه‌سپ (تَمْر) [بیروانه‌ مختار الصحاح] .

وه‌هۆی قه‌ده‌غه‌ لی کردنه‌که‌یشی ئه‌وه‌یه‌ که‌وا بی‌هۆشی کردنه‌که‌ی زوو تر تووش ده‌بی‌ت به‌هۆی ئه‌و تیکه‌ل‌ کردنه‌ ، جا ئه‌و که‌سه‌ی که‌ ئاو گوشاری ده‌کات گومان وا ده‌بات که‌وا هیشتا نه‌گه‌یشتوه‌ته‌ کاتی بی‌هۆش کردن - چونکه‌ ئه‌گه‌ر به‌ته‌نها بیگۆشی‌ت ئه‌وه‌ دره‌نگ تر پی‌ ده‌گات - به‌لام خۆیشی له‌پاستی گه‌یشتوه‌ته‌ کاتی بی‌هۆش کردن . جا ئیمامی (النَّوَوِي) ده‌فه‌رموی : له‌ بوچوونی جه‌ماوه‌ری زانایان دا ئه‌م قه‌ده‌غه‌کردنه‌ بو (كَرَاهَةً) ه‌ نه‌ک بو (حَرَام) بوون ، چونکه‌ کاتیك حه‌رام ده‌بی‌ت ئه‌گه‌ر بی‌هۆش که‌ر بی‌ت

وه کردنی مه‌ی به‌سرکه‌یش هه‌ر حه‌رامه (۱۱۱) وه ئه‌و شتانه‌ی که مه‌ی ئی دروست ده‌کریت وه‌ک خورماو میوژ ، ئه‌گه‌ر ئاو گوشار بکریت ئه‌وه

و نیشانه‌ی کانی شاروه نه‌بی‌ت ، وه‌ه‌ندی‌ک له‌زانا (مالکیه) کان ووتویانه ئه‌م قه‌ده‌غه‌کردنه بۆ (حَرام) بوونه‌ی پروانه [شرح صحیح مسلم (154/3-156)].

وه‌له‌پاستی دا پاو بۆ چوونی دووهم زیاتر په‌سه‌نده ، چونکه پاسته هیشتا نه‌گه‌یشته‌وه‌ته کاتی بی هۆش کردن و نیشانه‌ی کانی به‌پوونی ده‌ر نه‌که‌وتوه ، به‌لام له (باب) ی (سَدُّ الدَّرَائِعِ) دا بۆ ئه‌وه‌ی نه‌که‌ویته حه‌رامه‌وه حه‌رام کراوه ، چونکه ئه‌و که‌سه به‌خۆی نازانی‌ت تا لی‌ی ده‌یخواته‌وه ، و له (أَصُول) یش دا زانراوه که‌وا هه‌موو قه‌ده‌غه کردن (نَهْيِ) ی‌ک بۆ حه‌رام بوونه مه‌گه‌ر به‌لگه‌یه‌که (قَرِينَه) یه‌که هه‌بی‌ت له حه‌رام بوونه‌وه لای بدات بۆ (کَرَاهَة) . وه لی‌ره‌ش دا هه‌چ به‌لگه‌یه‌که نی‌یه له (حَرام) ه‌وه لای بدات بۆ (کَرَاهَة) . (۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَنَس) (خوای ئی پازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی : ((پرسیاریان له‌پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کرد له‌باره‌ی مه‌یی (حَمْرَه) وه که‌وا بکریته سرکه (حَلْ) ، ئه‌ویش فه‌رموی : نه‌ه)) [رواه مسلم (1573/3/1983) و أبو داود (4/رقم/3675) و الترمذی (1294/589/3) و غیره‌م].

وه‌فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو طَلْحَة) (خوای ئی پازی بی‌ت) که‌وا پرسیری له‌پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) کرد له‌باره‌ی چه‌ند هه‌تیو‌یکه‌وه که‌وا مه‌ییان به‌میراتی بۆ ماوه‌ته‌وه ، ئه‌ویش فه‌رموی : بپریژه ، ووتی : ئایه به‌سرکه‌ی نه‌که‌ین ؟ فه‌رموی : نه‌ه [رواه ابو داود (4/رقم/3675) و الترمذی (1293/588/3) و أحمد فی الفتح الربانی (17/140/130) وه‌و حدیث صحیح بروانه صحیح سنن الترمذی (1039)].

وه‌فه‌رموده‌که‌ی (وَأَمِلَ الحَضْرَمِي) که‌وا پرسیریان له‌پیغه‌مبه‌ری خوا کرد (ﷺ) له‌باره‌ی مه‌یی‌ه‌وه بکریته سرکه ؟ فه‌رموی : نه‌ه ، ووتی : من ته‌نها بۆ ده‌رمان به‌کاری دینم ؟ فه‌رموی : ((إِنَّهُ لَيْسَ بِدَوَاءٍ وَلَكِنَّهُ دَاءٌ)) واته : به‌راستی ئه‌وه ده‌رمان نی‌یه به‌لکو ئه‌وه نه‌خۆشی‌یه [رواه مسلم (1573/3/1984)].

دروستہ بہ تہنہا بخوریتہوہ ، تاتامی دہگوریت ، جا نہ گہر گورا نہوہ
 حہرامہ (۳۳۳)

شیوازی خواردنہوہ (آدابُ الشُّرب)

خواردنہوہی بہ دہستی راست (۳۳۳) وہ بہ دانیشننہوہ (۳۳۳)

(۳۳۳) لہ بہر فہرمودہ کہی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لئِ رازی بیئت) کہوا فہرموی :
 ((لہ پاستیدا میوژ بؤ پیغہمبہری خوا (ﷺ) ئاو گوشار دہکرا ، جا نہو پوژہ لی ی
 دہخواردہوہ و پوژئی دواہی نہوہیش و پوژئیکی تریش ، تا ئیوارہی پوژئی سیہم ، پاشان
 فہرمانی بہ خزمہت کارہ کہی دہکرد بیخواتہوہ یان دہپیزرا [رواہ مسلم (2004/1589/3)
 وابداد (4/رقم/3713) وغرہما] .

واتہ : پاش پوژئی سیہم نہ گہر خراپ بوایہ نہوہ دہپیزرا و حہرام دہکرا
 خواردنہوہی ، بہ لام نہ گہر خراپ نہ بوایہ نہوہ دہیدایہ خزمہت کارہ کہی بیخواتہوہ ،
 چونکہ پزاندنی مالی پاک و فہوتاندنی حہرامہ .

(۳۳۳) لہ بہر فہرمودہ کہی (إِبْنُ عُمَرَ) (خوایان لئِ رازی بیئت) بپوانہ (پ/424) .
 (۳۳۳) لہ بہر فہرمودہ کہی (أَبُو سَعِيدِ الْخُدْرِيِّ) (خوای لئِ رازی بیئت) کہوا
 فہرموی ((پیغہمبہری خوا (ﷺ) قہدہغہی کردوہ لہ خواردنہوہ بہ پیوہ)) [رواہ مسلم
 (2025/1601/3)].

وہ فہرمودہ کہی (أَبُو هُرَيْرَةَ) (خوای لئِ رازی بیئت) کہوا فہرموی : پیغہمبہری
 خوا (ﷺ) فہرموی : ((لَا يَشْرَبَنَّ أَحَدُكُمْ قَائِمًا فَمَنْ نَسِيَ فَلْيَسْتَقِ)) واتہ : ہیچ
 کہسیکتان بہ پیوہ شت مہخونہوہ ، جاہر کہسیک لہیادی چوہ با خوہی برشینیتہوہ
 [رواہ مسلم (2026/1601/3)].

وہ نہم فہرمودانہ ہیچی دزایہ تی فہرمودہ کہی (إِبْنُ عَبَّاسٍ) ناکات (خوایان لئِ
 رازی بیئت) کہوا فہرموی : ((پیغہمبہری خوا بہ پیوہ لہ ناوی زہمزہمی خواردہوہ)) [رواہ
 البخاری (1/رقم/5617) و مسلم (2027/1601/3) وغرہما] .

وه به‌سئی جار (۱۱۱) وه هه‌ناسه نه‌دان و فوو نه‌کردنه ناوی
په‌رداخه‌که‌دا (۱۱۱)

وه دژایه‌تی فه‌رموده‌که‌ی (عَلِي) یش ناکات (خوای لی رازی بیّت) که‌وا نویژی
نیوه‌پۆی به‌خه‌لکی کرد ، پاشان له ده‌شتایی (کُوفَه) دا دانیشته بۆ پیویستی خه‌لکی ، تا
نویژی عه‌سه‌هاته پیشه‌وه ، پاشان ئاویان بۆ هیئا جا لی ی خوارده‌وه و دم و چاوی و
هه‌ردوو ده‌ستی شۆرد ، وه‌باسی مه‌سحی‌سه‌ر و شۆردنی هه‌ردوو پی‌یشی کرد ، پاشان
هه‌ستاو زیاده ئاویکی خوارده‌وه به‌پیوه ، پاشان فه‌رموی : هه‌ندیك خه‌لك به‌باشی
نازانن به‌پیوه خوارده‌وه ، به‌راستی پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) وای کرد وه‌کو من کردم)) [رواه
البخاری (10/رقم/5616) وغیره] .

وه هه‌روه‌ها له‌گه‌ل فه‌رموده‌که‌ی (إِبْنُ عَمْرٍو) یش دا (خوایان لی رازی بیّت) که [ئیمامی
الترمذی (4/1880/300) وابن ماجه (2/3301/1098) ریوایه‌تیان کردوه ، وه‌و حدیث صحیح بروانه صحیح
ابن ماجه (2670)] .

چونکه ئه‌و قه‌ده‌غه کردنانه که‌له فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو سَعِيدٍ) و (أَبُو هُرَيْرَةَ) دا هاته‌وه
(حَمَلٌ) ده‌کرینه سه‌ر (كَرَاهَةً) دا . که‌وابوو تا بکریت باش وایه و سوننه‌ته موسولمانان
به‌دانیشته‌وه خوارده‌وه بخواته‌وه وه ئه‌گه‌ر له‌هه‌ندیك حالته‌دا به‌پیوه خوارده‌وه
ئه‌وه هه‌چ تاوانیکی له سه‌رنی‌یه . (والله اعلم) .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَنْس) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا فه‌رموی :
(پیغه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) له — خوارده‌وه‌ی — په‌رداخیک دا سئ جار هه‌ناسه‌ی ده‌دا)) واته
به‌رداخیک ئاوی به‌سئی جار ده‌خوارده‌وه له‌نیوانیان دا هه‌ناسه‌ی ده‌دا [رواه البخاری
(10/رقم/5631) ومسلم (3/2028/4602) وغیرهما] .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو قَتَادَةَ) (خوای لی رازی بیّت) که‌وا پیغه‌مبه‌ری خوا
(ﷺ) فه‌رموی : ((إِذَا شَرِبَ أَحَدُكُمْ فَلَا يَتَنَفَّسَ فِي الْإِنَاءِ)) واته : ئه‌گه‌ر یه‌کیکتان
خوارده‌وه‌ی خوارده‌وه ئه‌وه با هه‌ناسه نه‌دات له‌ناو قاپه‌که‌دا [رواه البخاری (10/رقم/5630)
ومسلم (3/267/1602) وغیرهما] .

وہ سوننەت وایە لەلای گەرورەو پیاو ماقوولێ مەجلیسەوہ دەست پێ
بکریت پاشان بەلای راستی ئەودا (۱۱۱) وە ئەوہی کە پێشکەشی دەکات

وہ فەرموودەکەى (إِبْنُ عَبَّاسٍ) (خوایان لێ پازى بیئت) کەوا فەرمووی : ((پێغەمبەرى
خو (ﷺ) قەدەغەى کردووە کەوا هەناسە لە نیۆ قاپدا بدریئت یان فووی تى بکریت)) [رواه
احمد (220/1) و ابو داود (4/رقم/3728) والترمذی (1888/300/4) و ابن ماجه (3429/1134/2) و هو
حدیث صحیح بروانە الارواء (1977)].

وہ فەرموودەکەى (أَبُو سَعِيدٍ الْخُدْرِيِّ) (خوای لێ پازى بیئت) کەوا فەرمووی :
((پێغەمبەرى خو (ﷺ) قەدەغەى کردووە لە فوو کردنە نیۆ خواردنەوہ ، جا پیاویک ووتی :
ئەى ئەگەر شتیکم بەرچاو کەوت لە نیۆیدا ، ئەویش فەرمووی : لى ی برێژە ، جا ووتی :
ئەى من بەیەك هەناسە تیر ناخۆمەوہ ، فەرمووی : جا پەرداخەکە لە دەمتەوہ دوور
بکەرەوہ تا هەناسەکە دەدەیت)) [رواه احمد فى الفتح الربانى (35/113/17) والترمذی
(1887/299/4) و هو حدیث حسن بروانە السلسله الصحیحه (385) و صحیح سنن الترمذی (1538)].

(۱۱۱) لە بەر فەرموودەکەى (أَنَّس) (خوای لێ پازى بیئت) کەوا فەرمووی ((ماستیان
بۆ پێغەمبەر (ﷺ) هینا کە ئاوی تیکەل کرابوو (ماستاو) لەلای راستیەوہ کابرایەکی
دەشتەکی بوو وە لەلای چەپیەوہ (أَبُو بَكْرٍ) بوو ، جا خۆی لى خواردووە ، پاشان دای
بە کابرای دەشتەکی و فەرمووی ((الْأَيْمَنُ فَأَلَايْمَنُ)) واتە : لای راست بخواتەوہ جا بیداتە
لای راستی خۆی)) [رواه البخارى (10/رقم/5619) و مسلم (2029/1603/3) و غیرهما].

وہ لە بەر فەرموودەکەى (سَهْلُ بْنُ سَعْدٍ) (خوای لێ پازى بیئت) کەوا فەرمووی :
((پێغەمبەر خو (ﷺ) خواردنەوہ یەکیان بۆ هینا جا خۆی لى خواردووە ، وە لەلای
راستیەوہ منالیک بوو وە لە لای چەپیەوہ پیاوہ بەتەمەنەکان بوون ، جا منالەکەى
فەرمووی (ئایە پوختەتم دەدەیت بیدەم بەوان) منالەکەیش ووتی : و(الله) ی ئەى
پێغەمبەرى خو بەشى خۆم لە پاش ماوہى تۆ بەکەس نابەخشم ، جا دای بەئەو)) [رواه
البخارى (10/رقم/5620) و مسلم (2030/1604/3)].

خۆی پاش هه‌موویان ده‌خواته‌وه (۱۱۱) وه‌حه‌رامه‌ خواردن و خواردنه‌وه له‌قاپ و کاسه و په‌رداخ‌ی ئالتون و زیودا (۱۱۱) وه‌قه‌ده‌غه‌ کراوه له‌خواردنه‌وه له‌ده‌می کونه‌ یان هه‌رشتی‌کی‌تر که‌ئاوه‌که‌ی تیدا به‌چاو نه‌بینریت . (۱۱۱)

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو قَتَادَةَ) (خوای لی‌پازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) فه‌رموی : ((سَاقِي الْقَوْمِ آخِرُهُمْ شَرِيًّا)) واته‌ : ئه‌وه‌ی خواردنه‌وه ده‌گیریت خۆی دوا‌ی هه‌موویان ده‌خواته‌وه [رواه مسلم (681/472/1) فی حدیث طویل وابو داود (4/رقم/3725) واترمذی (4/1894/3074) وابن ماجه (4/3725/1134)] .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (حُدَيْفَةَ) (خوای لی‌پازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی بیستم پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) ده‌یفه‌رمو : ((لَا تَلْبِسُوا الْحَرِيرَ وَلَا الدِّبَاجَ وَلَا تَشْرَبُوا فِي آنِيَةِ الدَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَلَا تَأْكُلُوا فِي صِحَافِهَا فَإِنَّهَا لَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَكُمْ فِي الْآخِرَةِ)) واته‌ : پۆشاک‌ی هه‌وریشم و (دیباج) له‌به‌ر مه‌که‌ن وه‌له‌ په‌رداخ‌ی ئالتون و زیودا هیچ مه‌خۆنه‌وه و له‌قابه‌مه‌کانی -زیو و ئالتون- دا هیچ مه‌خۆن ، چونکه‌ ئه‌وه بو‌ئه‌وانه - کافران- له‌دونیا‌دا وه‌بو‌ئیه‌ -موسولمانان- له‌دوا پۆژدا [رواه البخاری (9/رقم/5426) و مسلم (3/1638/2067)] .

(۱۱۱) له‌به‌ر فه‌رموده‌که‌ی (أَبُو سَعِيدٍ) (خوای لی‌پازی بی‌ت) که‌وا فه‌رموی پی‌غه‌مبه‌ری خوا (ﷺ) قه‌ده‌غه‌ی کردوه له (إِحْتِنَاثُ الْأَسْقِيَةِ) که‌وا له‌ده‌مه‌کانیا‌نه‌وه بخوریته‌وه [رواه البخاری (10/رقم/2625) و مسلم (3/1600/2023) و غیرهما فی روایة لمسلم (3/600/2023)] .

وه (إِحْتِنَاثُ) کردنی ئه‌وه‌یه (سقاء) وه (الاسْقِيَةِ) : کۆی (سقاء) وه‌ئای تیدا کردیت ئه‌گه‌ر له‌په‌ست دروست بکریت ، وه به‌کوردی پۆشاک‌ی تیدا کردیت که‌وا . جا ئه‌م قه‌ده‌غه‌کردنه بو‌ئه‌وه‌یه نه‌وه‌ک شتی‌کی پیسی تیدا کردیت له‌خواته‌وه ، وه‌جگه له‌وه‌یشه ئه‌و جو‌ره خواردنه‌وه‌یه زیانی بو‌گه‌ده

له بلاوکراوه کانی مالپه‌ری ئیمان وهن

www.iman1.com

هه‌میشه له‌گه‌لمان بن بۆنوئیبوونه‌وه‌ی ئیمان

imanonekurd@yahoo.com

